

I t̄i té'eyu'usi'īhuaca'a a'ímej jemi í mej Israél jetze ajtéme'ecan

*A'íí pu yaujra'an tí'ita'ixaate'e í ruyá'upua jetze
me'ecan*

¹ Ayee pu jéjcua ímuá, Dios mu'iití tihua'utá'ixaa í tavaújsimua'aci'i, mu'iicáca jíme'e í niuucari. A'ajná'ímuá Dios pu ayén seica huata'íteca'a mej mi tiu'utaxáj Dios jetze me'ecan.

² Mí ajta íjii, tej huáteite, t̄íj na'a t̄i nain araúrastejsin, a'íin Dios ayén tira'íjca í ruyauj t̄i ij a'íin titaatá'ixaate'en í Dios jetze me'ecan. A'íí pu ajta ayén tíra'antíhua'u t̄íij nain t̄íijci'iti a'íjna í yaujra'an. Dios pu ajta jamuan tiú'utaahuaca'a í chaanaca í tej japuan yen seijre'e.

³ Ajta a'íin í yaujra'an, ayée pu nain jín che'atá na'a rí'i huápi'i naa seijre'e t̄íj ajta í Dios. Ajta í tévira'an, ayée pu che'atá na'a seijre'e t̄íj ajta í Dios. A'íí pu ajta raví'i t̄íj na'a t̄i íiyen t̄íiseijre'e í chaanaca japua, ajta u ta japua. Runiuuca pu jín huápi'i antiújmua'aree, a'íí pu ayén rici t̄íij á'ateevi'in. T̄íj a'íin yaujra'an tihua'acá'ari'iri'i í mej jín auteájturaa í Dios jemi, aj pu'i a'uun a'ujyeíxí ipuari japua ruri'iríinta'a a'íjna t̄i nain jín antiújmua'aree, t̄i júte'e é'eseijre'e.

*Ajta a'íin yaujra'an, jaítze'e pu ve'ecán jín ti'itéjvee
mecaí a'ímej í mej tí'ivaire'e u ta japua*

⁴ Ayee pu 'een jín huaríj, ajta ayén te'irájraa ti a'íin ayén huápi'i jaítze'e rí'éene'e já'araa mecaí a'ímej í xiéjnu'ucari í mej ta japua tí'ivaire'e. Ajta jeíhua pu jaítze'e tí'ivaire'e í Dios jemi a'íjna í niuucari ti jín Dios ari raatamuá'a í ruyauj caí a'íjna í niuucari ti ajta jín hua'utamuá'a a'íime í mej ta japua tí'ivaire'e.

⁵ Ayee pu'u xaa, Dios capu ja'anáj ayén tiraata'ixaa seíj ti huá'a jetze ajtéme'ecan tíj ayén tiraata'ixaa í ruyauj tijín:

Mú'ee pej niyauj pú'een.

Neajta inee, íjii nu mua'antíhuau.

Ajta ayén tijín:

Nee nu ya'upuáara'an pu'éene'e na'ame.

Ajta amín, amí pu niyauj pu'éene'e a'ame.

⁶ Ajta, tíj ayén ye'eráavi'iti íiyen chaanaca japua a'íjna ti jéjcua ímuá seijre'eca'a, ayée pu tiu'utaxájtaca'a tijín:

Miché'e me'lín raateánajche matíj mena'a pua'amé
í mej tí'ivaire'e í Dios jemi.

⁷ Ajta, ayée pu huá'a jíme'e ti'ixa a'ímej í mej ta japua tí'ivaire'e tijín:

Ayee pu huá'aruure a'ímej í mej tí'ivaire'e u ta
japua

mej mi miyen seijre'e tíj eeca,
majta mej mi miyen seijre'e tíj taij ti á'ataa
a'íime í ti tihuá'aijte'e.

⁸ Mí ajta, jíme'en í ruyauj, ayée pu ti'ixa tijín:

Mú'ee, mi pej Dios pú'een,

mú'ee pej antí'amua'aréere pua'amé
tíj na'a rusén jíme'e.

Pepu'uri icu ru'itéechui í itzí í mej jín ráamua'aree

pej urarí'en jín seijre'e,
pej pajta xí'epi'in tí'ajta a'ij tì tiraavíjte'e.

9 Mú'ee pej raataxi'eve mej rí'i tí'itiújcha'íi
tzáhuati'ira'a jíme'e.

Ajta, capu a'atzu mua'aránajcheca'a
mej a'ij pua'a tí'itiújcha'íica'a.

A'íj pu jín, a'íin Dios í pej jemin seijre'e,
a'íi pu ayén rí'i timuaateájtuaa
patá'aj jaítze'e huatá'atemua'ave'en
mecaí a'íime í mej mú'eetzi jamuan seijre'e.

10 Ajta ayén tijín:

Mú'ee, nevástara'a, jéjcua ímuá pej raatétaahuaca'a
í chaanaca.

Ajta, tij na'a tì íkiye seijre'e u ta japua,
amuájca'a pej jín raatétaahuaca'a.

11 A'íi pu te'entipuá'ajte tij na'a pua'amé
tí tí'iseijre'e.

Mí pajta mú'ee, paúche'e pej huatevée pua'amé.

Ajta tij na'a tì tiú'utaavijhuaca'a,
ayée pu tiu'utémí'ime'ecantari
tí cíixuri tì caí ché'e tì'itíj vaire'e.

12 Ayee pej raatéxu'uta'inaxi'isin tij cíixuri tì
mí'ime'ecan,
í mej raateájtutzi.

Naími'i pu seicié ruruuren.

Mí pajta mú'ee, paúche'e piyen che'atá pena'a sei-
jre'e

tij na'a rusén jíme'e.

Capej ja'anáj á'apua'aren.

13 Dios capu ja'anáj ayén tiraata'ixaa seíj tì ta japua
tí'ivaire'e sino ruyauj pu xaa ayén tiu'utá'ixaa
tijín:

Patá'aj yé a'ujiyeíxi'in nejrí'irínta'a.

Patá'aj piyen huácatii ajta nena'a caí
 hua'antimuá'itín
 a'ímej í mej muájcha'íire'e
 mej mi miyen timua'ará'astijre'en mú'eetzi.

¹⁴ Capu xaa ne'u ayén tihuá'utá'ixaa a'ímej í
 mej ta japua tí'ivaire'e a'iné a'íí mú a'íin pú'een
 í xiéjniu'ucari tì Dios ayén tihuá'ajite'e mej mi
 miyen tí'ivaire'e mé'ujujhua'ane'en, mej mi
 hua'utévaire'en a'ímej í tì huá'aci'iti tì Dios
 hua'irájtuaani.

2

Tej nu'u ra'ará'astijre'en í tej ráanamuajri'i

¹ A'íj pu jín ayén ruxe'eve'e tej jaítze'e temua'a
 naa ra'ará'astijre'en te'íjna í tej ráanamuajri'i, tej ti
 caí yá'uhua'axin.

²⁻³ Jee xaa ne'u, a'íjna í niuucari í mej mejmí'i
 raataxájtaca'a a'íime í mej ta japua tí'ivaire'e, a'íí
 pu xaa tí'ivaire'eca'a. Ajta ja'atí tì na'a tì caí tì'itíj
 jín ra'ará'astijre, ayée pu puaíjtzi ancuré'a a'íj tì
 tiraavíjte'eca'a. Tì pua'a ajmí'i ayén tihuá'uruu:
 ¿A'iné auj tì'iri'iri tì caí puaíjtzi taatá'an tì pua'a
 tiyen tiraatéxieehua te'íjna í niuucari tì jín Dios
 tu'irátuaasin, tì ajta jeíhua huápi'i ruxe'eve'e?

Amuacaícan, tavástara'a pu ayén raataxájtaca'a.
 Ajta á'iyen, seica mú taata'ixaa a'íime í mej
 ráanamuajri'i.

⁴ Dios pu ajta te'anxájtaca'a a'íjna jíme'e tì ayén
 huaríj tì'itíj jíme'e tì huápi'i ruxe'eve'e, ajta tì'itíj
 í tej jín rí'i te'utaseíj. A'íí pu ajta raateájtuaa í
 ruxíejniu'uca huá'a jemi a'íj tì tira'aránajcheca'a tì

ij a'íin xiéjniu'ucare'ara'an ayén hua'utá'an a'ij mej
ye'í tiraayí'ítihua'an.

*Cirístu'u pu ayén huanú'ihuaca'a matíj a'ímej í
júutzimua'ame'en*

⁵ Ajta, capu Dios ayén a'íjna jín tihuau'íjca a'ímej
í mej ta japua tí'ivaire'e mej mi me'íjna jín antiújmua'
areere muá'ara'ani í chaanaca mej japuan
huachéjme'e muá'aju'u, a'íjna í chaanaca í tej
jíme'en ti'ixa.

⁶ Ayee pu ja'atí ja'anáj ayén tí'ixajtaca'a tijín:
Mú'ee Dios, mú'eetzi jemi tí caí a'atzu tí'itíj jín
ruxe'eve'e í teteca, matíj mena'a pua'amé.
¿A'iné 'een jín piyen ra'utámua'areeri'i?
Ajta, a'íin ti jetzen airaújneijte í teáata'a,
¿a'iné 'een jín piyen rí'i tiraatá'aca
pej piyen rí'i tirajcha'í?

⁷ Ayee pej ráaruu tí ij a'atzu á'ateevi'in
tí jaítze'e ciliéene'e jín tí'itevée á'ara'ani
caí a'ímej í mej ta japua tí'ivaire'e.
Mí pajta mú'ee, rí'i pej tiraatá'a pe'líjna jíme'e
pej ra'antíhua'u tí jeíhua huápi'i tiráaci'iti
mej mi naími'i naa rí'i tira'utaseíj.

⁸ Pajta piyen til'itíj jín tira'íjca
tí'ij a'íin ayén tihua'a'aíte'e a'ame í teíte
mej mi naími'i ca'anéeri jín ra'ará'astijre'en.

Tí pua'a ayén a'íjna jín tira'íjcatache'e mej mi
naími'i ra'ará'astijre'en, capu mé'e jó'e til'itijtaca'a
tí caí ra'ará'astijre'eca'a. Mí ajta íjii, ayée pu jépi'in
seijre'e mej caí xi naími'i miyen rá'astijre'e.

⁹ Mí ajta itejmi, ayée pu jépi'in seijre'e jíme'en
a'íjna í Jesús. Dios pu ayén ráaruu tí ij a'atzu
á'ateevi'in jaítze'e ciliéene'e jín til'itevée á'ara'ani

mecaí a'íime í mej ta japua tí'ivaire'e. Ajta íjii, Dios pu ayén rí'i raateájtuaa, ajta ve'ecán jín tira'íjca, a'íjna jíme'e ti a'íin Jesú斯 ayén rajpuaítzi já'araa a'íjna jíme'e ti huamí'i. Dios pu ayén rí'i tihua'utá'a í teite a'íjna jíme'e ti a'íin Jesú斯 ayén naíjmi'ica jetze me'ecan huamí'i.

10 Nain pu tiraací'i a'íjna, ajta nain pu ayén jemin tí'iseijre'e a'íjna jíme'e ti ayén nain tiú'utaahuaca'a. Ayee pu'u xaa ruxe'eve'eca'a ti a'íin hua'irájtuaani mu'iicáca í ruyaujmua'a mej mi jemin huateáтурan tíj na'a rusén jíme'e. A'íj pu jín ayén tiraavíje'e ti ayén raanaíjmire'en a'íjna ti já'ita'a vé'ejvee a'íjna jíme'e ti ayén rajpuaítzi já'araa, a'íjna ti hua'irátuaasin í ruyaujmua'a.

11 Ajta a'íin ti huateúra'ate a'ímej, ajta a'ímej ti a'íin ari hua'itéví'itici, naími'i mú seíj mena'a jetze ajtéme'ecan. A'íj pu jín, capu ratévi'iraste'e ti a'íin ayén hua'atamuá'amuate'en tijín: "Ne'ihuaamua'a mú pú'een."

12 Ajta ayén tijín:

Nee nu hua'utánamuajriste'esin
a'íj pej ántehuaa huá'a jemi í ne'ihuaamua'a.
Nee nu rí'i timuaatá'asin huá'a tzajta'a
a'ímej í mej e'etiújse'iri.

13 Ajtahua'a ayén tijín:

Nee nu á'anca'ane í jemin.

Ajtahua'a rujéjcuatze'e, ayén tijín:

Yee nu huatéjvee huá'a jamuan í yaújmua'ame'en
ti Dios naatáví'itiste.

14-15 Majta a'íime í yaújmua'ame'en, ayée mú miyen che'atá mena'a éene'en téhua'ira'a, majta miyen éene'en téxuure'e, a'íj pu jín Jesú斯 ayén huaújruu tí'ij ayén che'atá na'a éene'en

tehuá'ira'aca'a, ajta ayén éene'en téxuure'eca'a matíj a'ímej. Ayee pu 'een jín huaríj t'l'ij ayén ra'antipuá'ajte'en a'íjna í ti a'íjna jín antiújmua'aree í mej jín huácui'ini í teíte. A'ii pu a'íin pú'een í tiyaaru'u.

A'íj pu jín Jesús huá'a jetze me'ecan huamíj, ti ij ajta hua'irájtuaani a'ímej í mej ca'anéeri jín seijre'eca'a tij na'a mej auj ruuri mej miyen tí'itziíne'eca'a mej huácui'ini.

16 Jee xaa ne'u ayén ti'ayajna, capu ayén huaújruu matíj a'ímej í mej ta japua tí'ivaire'e tí'jj hua'utévaire'en sino ayée pu huaújruu matíj a'ímej í mej Abraham jetze airaúnejite.

17 A'íj pu jín, ayén ruxe'eve'eca'a ti a'íin ayén seicié huaújruuren ti ij ayén éene'en seijre'e matíj a'ímej í ihuáamua'ame'en nain jíme'e ti ij ayén a'íjna jín te'enteárute í Dios jemi, ti ij ayén nain jín tiu'utévaire'en í Dios jemi, ti ij ajta ayén huá'ancu'uvajxi'íin í teíte ti ij ajta caí ja'anáj til'ítíj jín até'itze'ara'an, ti ij ajta huá'ari'i í mej jín auteájturaa í Dios jemi.

18 Pu'uri xaa ne'u ri'irí ti a'íin ayén hua'utévaire'en a'ímej í mej á'aviicua'ire'e til'ítíj jíme'e, a'iné a'íí pu ari rajpuáiitzi já'araa, ajta rá'uvicua'iri'i.

3

Jaítze'e pu ve'ecán jín ti'itójvee í Jesús caí a'íjna í Moisés

1 A'íj pu jín, ayée xu huárini, ne'ihuaamua'a, mí ti Dios amua'itévi'ítici, a'iné mú'ejmi pu huatá'inee a'íin ti júte'e é'eseijre'e sej si naími'i siyen huateáтурan í jemin. Setá'aj siyen se'íjna jetze

tiú'umua'ati se'íjna jetze í Jesús tí Dios ayén a'íjna jín tira'íjca tí titaatá'ixaate'en a'íjna jíme'e í niucari í tej rá'astijre'e. A'íí pu Jesús ajta nain jín tí'ivaire'e í Dios jemi tí ij taatévaire'en itejmi.

² Ayee pu che'atá na'a Jesús pu nain jín araúraste a'íjna jemi tí ayén ra'antíhua'u tíj ajta a'íin Moisés ayén nain jín araúraste tí'íj ajmí'i tí'ivaire'eca'a í chi'ira'an jetze í Dios.

³ Mí ajta, Dios pu ayén tiraaxí'epí'intari'iri'i tí ayén tiraavíjte'e tí jaítze'e rí'i tiraateájtuaani a'íjna í Jesús caí a'íjna í Moisés. Gee xaa ne'u, jaítze'e tu rí'i tiratá'aca te'íjna tí chi'i ta'ahuaca tecáí te'íjna í chi'i.

⁴ Ayee pu ti'ayajna a'iné tíj na'a tí tí'iseijre'e í chi'i, ja'atí pu rá'ajtaahuaca'a. Mí ajta Dios, a'íí pu nain tiú'utaahuaca'a tíj na'a tí tí'iseijre'e.

⁵ Ajta a'íin Moisés, nain pu jín araúraste tí'íj auj tí'ivaire'eca'a í chi'ira'an jetze í Dios. Ayee pu 'een jín huaríj, a'íí pu ajta ayén te'anxájtaca'a a'íj mej méjca'i huáyee tiu'utaxájtache'e.

⁶ Mí ajta a'íin Ciríistu'u, a'íí pu ayén nain jín araúraste tí'íj tí'ivaire'eca'a í ruche.

Jee xaa, a'íí pu yaujra'an pú'eene'e a'íjna tí hutatéechi'i. Teajta iteen, teen tu teitestemua'ame'en pú'een, teen tu teajta te'uun a'ujteí í chi'ira'an jetze, tí pua'a tiyen te'utáviicua'i tej taxiéehua tejá'uxajtane'en te'íjna í tej jín tátemua'ave'e te'íjna jíme'e í tej rachú'eve'e.

A'íí mú nu'u huaújse'upe'en í Dios jemi a'íme í mej teitestemua'ame'en pú'een

⁷ A'íj xu jín, setá'aj ráanamua temua'a naa a'íj tí til'ixa a'íjna í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, ayén tijín:

Tí pua'a íjii seráanamua tì ayén tejá'amua'ixaate'e
í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios.

⁸ Caxu siyen che'atá sena'a ra'antánaamuan
í a'amua tzajta'a matíj a'íime
í mej ajca'ihuá'ímua huataújtze'ire ineetzi.

A'ájna xicáara'an mej jetzen a'ij tiráataahuaca'a
mej mi neja'upuá'ajte'en a'ájna a'u tì caí
é'etí'itijca'a.

⁹ A'uu mú miyen a'ij tiráataahuaca'a mej mi naa-
muá'itín,
majta miyen me'uun é'etee
a'achú cumu hua'apuate nine'ira'a
mej tí'iseij netíj nena'a rijcaa.

¹⁰ A'íj nu jín hua'utájaaxiejvi'iri'i ne'ímej
í teitejra'a.

Neajta niyen tiu'utáneixaa yee ja'anáj tì na'a
a'íí mú a'ij pua'a tí'imua'atze í ru tzajta'a.

Majta, camu a'atzu ramua'aree a'ij nej
tí'ijxe'eve'e.

¹¹ A'íj nu jín, neniú'ucara'a
nu jín niyen te'atánratziiri'i
mej caí ja'anáj me'uun a'uteáruti
a'u mej e'ehuaújse'upe'en ineetzi jamuan.

Ayee pu xaa tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Dios.

¹² Rí'i xu'u, ne'ihuaamua'a, tì ij caí ayén
huataseíre'en mú'ejmi jemi seíj tì a'ij pua'a
tí'itiújcha'íí í ru tzajta'a, tì ajta caí té'atzaahuate'e.
Caxu raatá'acare'en seíj tì ayén 'een tì a'íin ayén
á'ujca'ane tì mé rúurieni a'íjna í Dios tì i'irúuri.

¹³ Seajta mú'een, setá'aj ca'aníjra'a huataúra'an
seíj seajta seíj tìj na'a nain xicáara'an tzajta'a sej
seuj ruuri tì ij caí seíj mú'een ayén ra'antánaamuan

í ru tzajta'a a'íjna jíme'e tì ayén ráacuanamua a'íjna
tì a'ij pua'a 'een.

14 Jee xaa ne'u, ayée pu ruxe'eve'e sej siyen huárini, a'iné ayée pu tì'itfj tì'itaci'iti jamuan í Círístu'u tì pua'a tiyen teuj te'utáviicua'i tì' na'a rusén jíme'e í tej jín tátemua'ave'e te'íjna jíme'e í tej rachú'eve'e tetí'ij tite'utéjhuii.

15 Ayee pu xaa a'ij tì té'uyu'usi'ihuaca'a í yu'uxari jetze tijín:

Tí pua'a íjii seráanamua tì ayén tejá'amua'ixaate'e
í xiéniu'ucare'ara'an í Dios.

Caxu siyen che'atá sena'a ra'antánaamuan
í a'amua tzajta'a matíj a'íime
í mej ajca'ihuá'ímuua huataújtze'ire ineetzi
jemi.

16 Majta a'íime, í mej ráanamuajri'i, majta
ra'utéxieehuari'iri'i, a'ii mú a'íin pú'een í tì Moisés
teecan hua'iráavi'iti a'ujna u Egipto.

17 Ajta a'íime, í tì Dios ayén á'atee hua'apuate
nine'ira'a tì huá'ajaaxiejvi'i a'ímej, a'ii mú a'íin
pú'een í mej auteájturaa í Dios jemi, majta
á'upua'areca'a me'újna já'ahua'a a'u tì caí
é'etí'itíjca'a.

18 A'íí mú majta me'íñ pú'een í tì huá'a jíme'en
Dios ayén te'ataújratziiri'i mej nu'u caí ja'anáj
me'uun a'uteáruti a'u mej e'ehuaújse'upe'en a'íjna
jíme'e mej caí ra'ará'astijre.

19 Jee xaa ne'u, ayée pu ti'ayajna tì ayén
titá'amitiejte'e tì caí ayén hua'ucí'i mej me'uun
a'uteárute a'u mej e'ehuaújse'upe'en a'íjna jíme'e
mej caí té'antzaahua.

4

Dios pu taatá'asin tej ti jemin e'ehuátase'upe'en

¹ Aúche'e pu ayén tí'ivaire'e í niuucari tí jín Dios ayén te'ataújratziiri'i tí tí i'iri'iri tej te'uun a'uteárute a'u tí a'lín taatá'asin tej te'uun e'ehuátase'upe'en. A'íj pu jín, tiché'e rí'i tena'a tí ij caí ayén te'irájra'ani tí seíj mú'een tí'itíj jín auté'ítzen tí ij caí ráaci'íti tí a'uun a'uteárute.

² Ayee pu'u, ayée pu che'atá na'a taaci'i í niuucari tí jín Dios tu'irajtuaani, tíj ajta tihua'uc'i a'ímej. Mí ajta, capu a'atzu a'ij tihua'utévai í mej ráanamuajri'i a'íjna jíme'e mej caí té'antzaahua mat'iij ráanamuajri'i.

³ Ajta íjii, iteen i tej té'antzaahua, teen tu te'uun a'uteáruti a'u tej e'ehuátase'upe'en. Ayee pu hataújmua'a tí ayén tí'itaci'íti a'iné ayée pu Dios tiu'utaxájtaca'a huá'a jíme'e tijín:

Neniú'ucara'a nu jín te'atánratziiri'i

mej caí ja'anáj me'uun a'uteáruti

a'u mej e'ehuaújse'upe'en ineetzi jamuan.

Mí ajta, tíj na'a a'ájná'ímua tí raatétaahuaca'a í chaanaca tí yú e'iré'ene, pu'uri ci'ípiihuaca'a í tí jín Dios tiu'umuáriej.

⁴ Gee xaa ne'u, a'iné mé já'ahua'a pu ayén tiu'utaxájtaca'a a'íjna jíme'e í xicáara'an ta'aráhua'apua. Ayen tijín:

Ajta a'ájna xicáara'an jetze í ta'aráhua'apua,

Dios ayén raatapuá'ajtaca'a í tí jín tiu'umuáriej.

Tí'íquí huaújse'upe.

⁵ Ajta, teuche'e tu te'íjna jíme'en ti'ixa í niuucari tí jíme'en tiraataxájtaca'a í Dios tijín:

Camu nu'u ja'anáj me'uun a'uteáruti

mej mi neetzi jamuan e'ehuaújse'upe'en.

6 A'íj pu jín, camuché'e mú miyen seijre'e seica í mej xaa me'uun a'uteárute mej mi jamuan í Dios e'ehuaújse'upe'en. Mí majta a'íime, í tì amuacaí huá'a jemi raateájtuaa í niuucari tì jín Dios hua'irátuaaníche'en, camu me'uun a'uteájrupi me'íjna jíme'e mej caí ra'ará'astijre.

7 A'íj pu jín, pu'uri jeíhua a'ateevi'i tí'íj a'íin Dios raatá'a a'íjna í David teecan tì ayén tiu'utaxáj tì Dios ayén raaxí'epi'intare ja'anáj tì ayén teja'uré'enejsin a'ájna xicáara'an tì ayén raatamuá'a tijín "íjii." Ayee pu a'íjna jín tiu'utaxájtaca'a tijín:

Tí pua'a íjii seráanamua a'ij tì tì'ixa í Dios,
caxu ra'antánaamuan í á'amuatzaajta'a.

8 Ajta, tì pua'a a'íin Josué teecan ayén hua'uta'aníche'en mej huaúuse'upe'enche'e, capu ayén raataxájtanche'e í Dios a'íjna jíme'e í seíj jetze í xicaj.

9-10 A'íj pu jín, aúche'e pu tura huá'a jemi í mej teitestemua'ame'en pú'een í Dios mej mi jamuan huaújse'upe'en, a'iné ja'atí tì na'a tì ayén a'uun a'uteárute tì ij e'ehuaújse'upe'en í Dios jamuan, a'íí pu ayén che'atá na'a raatapuá'ajta í tì jín tí'imuari'e tij ajta Dios tiraatapuá'ajtaca'a í tì jín tiu'umuáriej.

11 A'íj pu jín, tiché'e tiyen ahuátaca'anen nain jíme'e tacá'aníjra'a tej tì te'uun a'uteárute, tì ij caí ja'atí ayén che'atá na'a huárini a'ij mej mejmí'i huaríj a'íime, í mej caí te'ará'aste me'íjna jíme'e mej caí té'antzaahua.

12 Ajta a'íin í niuucari ti Dios jetze airáninei, a'íí pu e'ihuarújte'en, ajta tí'imijhuaca huápi'i. Temua'a pu te'urú'ipi í tatzajta'a. Jaítze'e pu tí'ivaire'e caí í chun ti hua'apua jín ajcámíimi, ti ajta huápi'i antámiimi, í mej majta jín rasi'icheca í carij ti ruví'i, majta jín ra'utasí'iche í tu'utanaj. A'uu pu xaa urú'ipi a'íjna í niuucari í xiéniu'ucare'ara'an jetze í tevi, ajta í mua'atzíire'ara'an jetze. Temua'a pu raayí'iti ti ayén raatámitieje'te'en a'ij ti seíj tí'imua'atze, ajta a'ij ti seíj tí'ijxe'eve'e ti ayén huárini.

13 Ti'itíj ti na'a ti ayén tí'iseijre'e, ti ajta a'íjna jetze ajtéme'ecan a'íjna ti Dios ayén tiú'utaahuaca'a, tij na'a ti'ipua'amé, ayée pu jére'e seijre'e í jemin. Ajta ayén ruxe'eve'e tej naími'i tiyen tiu'utaseíjrata í jemin. Ajta, capu ti'itíj rú'avaa í jemin.

*Jesús pu a'íin pú'een í ti jaítze'e ve'ecán jín ti'itéjee
tí'ij ta japua huániuni*

14 Ayee nu tejá'amua'ixaate'e. Pu'uri seijre'e í ta jemi seíj ti ve'ecán jín tí'ivaire'e ta jetze me'ecan í Dios jemi. Ajta a'íí pu ari a'uun a'ujnéj u ta japua. A'íj pu jín, tiché'e tiyen taca'aníjra'a jín teuj rá'astijre'e te'íjna í tej té'atzaahuate'e.

15 A'iné a'íí pu ve'ecán jín tí'ivaire'e ta jetze me'ecan í Dios jemi, a'íí pu raayí'iti ti ayén tá'ancu'uvajxi'in a'íjna jime'e tej caí tácaca'anej í ta tzajta'a. A'íí pu che'atá na'a nain jín tirajpuaíjtza'a tetíj iteen tirajpuaíjtzi. Ajta, a'íí pu caí tí'itíj jín até'ítzeaara.

16 A'íj pu jín, tiché'e tiyen taxí'evi'ira'a jín ajteáxiire te'ájna vejli'i a'u ti a'utéjvee í ipuari a'u ti

a'ín e'ecájca í Dios tí ij a'ín ayén tá'ancu'uvajxi'in, tí'ij ajta rí'i titaatá'an, tí ij ajta taatévaire'en ja'anáj tí na'a tí ruxe'eve'e.

5

Jesús pu ve'ecán jín ti'ítéjvee í Dios jemi ta jetze me'ecan

¹ Ayee pu 'een a'íjna jíme'e ja'atí tí na'a tí ayén ve'ecán jín tí'ivaire'e í Dios jemi. Amuacaí mú miyen ra'avé'ehuausin huá'a tzajta'a í teite. Matí'íj mi miyen tí'ira'íjcate'en tí ij a'ín huá'a japua huániuni í Dios jemi. A'íí pu ajta tiu'utámuai'ivajta a'íjna í mej raatapuaíve'esin í Dios, ajta a'íjna í ye'emuuaate í mej hua'utámuai'ivajta me'líjna jíme'e í mej jín auteájturaa í Dios jemi.

² A'iné a'íjna í ja'atí ajta ramua'aree tí caí ruseíj té'eviicua'i, a'íí pu ajta raayí'ítí tí huá'ancu'uvajxi'in a'ímej í mej caí a'íj tirú'umua'aree, ajta a'ímej í mej tí'ítíj jín até'ítzeaara í Dios jemi.

³ A'íj pu jín ruxe'eve'e tí a'ín amuacaícan ayén tiu'utámuai'ivajta a'íjna jíme'e tí a'ín ruseíj tí'ítíj jín auteájturaa í Dios jemi. Ajta á'iyen, ayée pu ruxe'eve'e tí ayén che'atá na'a huárini huá'a jíme'e í teite í mej miyen che'atá mena'a tí'ítíj jín tite'uteájturaa í Dios jemi.

⁴ Ajta, capu ja'atí ayén ruseíj te'enteárute a'íjna jíme'e tí ayén tiu'utévaire'en í Dios jemi, sino tí pua'a Dios ayén a'íjna jín tira'íjcate'e a'íj tí ayén tira'íjca a'íjna í Aarón teecan.

⁵ A'íj pu jín, capu ayén ruseíj huataújtuaa a'íjna í Jesús tí ayén ve'ecán jín te'enteárute tí ij ayén

tiu'utévaire'en í Dios jemi. Capu xaa ne'u, sino Dios pu ayén tiraata'ixaa tijín:

Mú'ee pej niyauj pírici.

Ijii nu niyen muaatéya'upuataca'a.

6 Ajta pua'amecié pu ayén ti'ixa tijín:

Mú'ee pej piyen pe'íjna jín tí'ivaire'e í Dios jemi

tíj ajta ve'ecán jín tí'ivaire'e

a'íjna í Melquisedec tíj na'a rusén jíme'e.

7 Tíj auj yen seijre'eca'a íiyen chaanaca japua, Jesús pu ayén huatéeniu, ajta raatéjhau a'íjna jemi tí raaytíthhua'a tí ru'irájtuaani. Jéihua pu ayén huaújyeineca'a a'íjna jemi tíj a'íin caí raatá'acare'en tí huámi'ini. Ajta a'íin Dios ayén ráanamuajri'i a'íjna jíme'e tí ayén huataúra'a tí ayén araúrasten a'ij tí tíjxe'eve'eca'a í Dios.

8 Ayee pu i yaujra'an pu pú'eene'e, aúche'e pu ayén rí'i ráaruu tí ayén ra'ará'astijre'en a'íjna jíme'e í tí jín rajpuaíjtzica'a.

9 Ajta, tíj Dios ayén raanaíjmire, Jesús pu a'íjna jín te'enteájrupi a'íjna jíme'e tí a'íin ayén hua'irájtuaani tíj na'a rusén jíme'e naíjmi'ica a'ímej í mej rá'astijre'e.

10 Ajta Dios ayén a'íjna jín tira'íjca tí ij ayén che'atá na'a ve'ecán jín tiu'utévaire'en í Dios jemi tíj ajta tiu'utévai a'íjna í Melquisedec.

Mej nu'u jaítze'e yaú'itiée muá'ara'ani í Dios jemi

11 Jéihua tu tejá'amua'ixaate'ecu te'íjna jíme'e. Mí ajta, jé'ecan pu muári'eri tej tiyen temua'a naa tejámuuatá'ixaate'en a'iné caxu ca'anacan yaú'itiée xá'aju'un.

12 Jee xaa ne'u, íjii tej tiyen tejá'amua'ixaate'e, ayée pu tiraavíjte'ecache'en sej siyen rujíimua'a sena'a tihuá'umua'aten í seica.

Mí ajta caí caxu, sino ayée pu ruxe'eve'e tí ja'atí ayén ajtahua'a tejamuáamua'aten í mej jín autéjhuiica mej tihuá'umua'aten me'íjna jíme'e í niuucari tí Dios jetze a'uvé'eye'i. Ayee xu 'een matíj a'íime í tí'iríí í mej rumua'atí léechi ye'eca, mej caí xi yá'ujepí'ira'a í cua'ira.

13 Ja'atí tí na'a tí ayén 'een tíj pa'ari'í tí léechi jín ruuri, capu xi yaú'itiie a'íjna í niuucari í mej jín tihuá'umua'aten a'ij tí ye'í sejí rí'í tí'itiújcha'íí í Dios jemi.

14 Mí ajta, a'íjna í niuucari tí ayén tí'ivaire'e tíj í cua'ira í mej racua'aca í mej vaujsi, ayée pu tihuá'aci'iti mej mi me'íjna jín tihuá'umua'aten a'ímej í mej meri vaujsi, í mej majta meri raayí'iti tí ayén tihuá'amitieje'e tí pua'a tí'itíj ayén tí'ixí'epi'in nusu caí. Ayee pu 'een jín miyen raayí'iti me'íjna jíme'e mej miyen rí'í tí'itiújcha'íí í Dios jemi.

6

1 A'íj pu jín, tiché'e tiyen mé rúuhua'axin te'íjna í mej jín amuacaí titá'itiíri'lí jíme'en í Círiistu'u tej tí tiyen jaítze'e huavaújse'en í Dios jemi. Tiché'e caí ché'e te'íjna jetze ucáaju'un, a'íjna í niuucari tí jíme'en raxa tej seicié tiú'umua'ati te'íjna jíme'e í ye'irá tí caí ché'e te'íjna vaire'e í Dios jemi, nusu tí jíme'en raxa tej rá'atzaahuate'en í Dios.

2 Ajta seica tí ayén tí'ita'aijte'e tej nu'u huatámuai'ivijhua na'ari tej nu'u hua'avé'emuari'en ca'ín tí jíme'en raxa a'ájna xicáara'an í mej jetzen

a'itajú'un a'íime í mej meri huácuii. Ajta, a'íjna í niuucari tí jíme'en raxa tí Dios ayén huá'axijte'en seij ajta seij a'ij tí tí'iraci'iti tij na'a rusén jíme'e. Naíjmi'i tij na'a í tej teuchén tiraataxájtaca'a, ayée pu'u 'een í mej jín amuacaí titá'itiiri'lí. Pu'uri ruxe'eve'e tej jaítze'e huavaújse'en í Dios jemi.

³ Ayee tu te'íjna jín rini tí pua'a Dios ayén titaatá'acare'en.

⁴ Mí majta seica, ayée mú meri huaríj. Seij pu ja'anáj ayén tihuá'amitieje'te'eca'a tí ayén ti'ayajna a'íjna í niuucari. Mu'uri ja'anáj raamuá'a a'íjna tí Dios hua'utapuaíje tí ajta júte'e a'uvé'emej. Ajta a'íin xiéjnu'ucare'ara'an í Dios ayén huá'a tzajta'a huateájturaa.

⁵ A'íí mú majta raataxf'eve a'íjna í niuucari tí i'irf'en, tí ajta Dios jemi u a'uvé'emej. Majta mú ra'ancuré'a me'íjna í muári'eri'ira'a tí jín Dios ayén tiu'uta'aíja tij na'a rusén jíme'e.

⁶ Matí'ij mi mé rúurie. A'íj pu jín capu a'attu a'ij tí'iri'iri tí ayén hua'ujéjcuare'en mej mi majtahua'a seicié tiú'umua'ati. Capu xaa ne'u, a'iné a'íí mú majtahua'a rujíimua'a rá'utatan í cúruu jetze me'íjna tí yaujra'an pú'een í Dios. Majtahua'a mú á járe'e huá'a tzajta'a í teite, a'íí mú majta rá'axieehuari'i.

⁷ Ayee pu che'atá na'a tí'irineca huá'a tzajta'a í teite tij ajta ayén tí'irineca í chuej japua matí'ij huatéviye. Dios pu ayén rf'i tiratá'aca a'íjna í chuej tí pua'a matí'ijtá huatéviye, ayén japuan tiu'unén a'íjna tí tihua'atéva'iri a'ímej í mej japuan tí'ihua'aste.

⁸ Mí ajta, tí pua'a japuan tiu'unén a'íjna tí tézicare'e, ajta a'íjna tí tiú'uxu'uhua'ate'e matí'ij

huatéviyi, capu ti'itíj vaire'e a'íjna í chuej. Jee xaa ne'u, ayée pu tí'iri'iri tí ayén té'eme tí Dios a'ij pua'a ráaruuren, ajta ayén tiraateátaiira.

Tí nu'u rí'i na'a ne'u tín ahuá'avaire'e mej mauj ruuri

⁹ Capu amín a'ij tej tiyen tejá'amua'ixaate'e, mi tej já'amuaxe'eve'e, a'iné ayée pu titá'amitiejejt'e mú'ejmi jíme'e tí caí ayén tejamuáaci'iti a'íjna tí a'ij pua'a 'een, sino sej siyen ra'ancuré'asin tíj na'a tí ayén ti'iseñire'e a'ame a'ájna xicáara'an tí jetzen Dios amua'irájtuaani.

¹⁰ Dios pu xaa ra'utámua'areeri'i a'ij tí tiraavíjt'e í sej jín tiu'umuáriej, sej seajta hua'utaxí'eve í Dios jetze me'ecan a'ímej í tí hua'iráví'itici í Dios. Capu a'atzu yá'uhua'ana í Dios sej seri jín tihua'utévai, sej seajta seúche'e tí'itíj jín tihua'atéva'iri.

¹¹ Ayee tu tí'ijxe'eve'e mú'ejmi jíme'e sej siyen che'atá sena'a a'araujca'anéecan jín siyen rijca seica jíme'e tí ij Dios ayén amuaanaíjmire'en a'íjna jíme'e í sej jín rachú'eve'e ajta na'a caí nain te'entipuá'are.

¹² Setá'aj caí siyen huá'ína'ase'e sino siyen che'atá sena'a huárini matíj a'ímej í mej ra'ancuré'asin me'íjna tí jín Dios te'ataújratziiri'i tí ayén tihuá'uci'iti a'íjna jíme'e mej té'atzaahuate'e, majta mej te'utáviicua'iri'i.

Ayee pu té'eme a'ij tí Dios te'ataújratziiri'i

¹³ Tí'ij Dios ayén te'ataújratziiri'i a'íjna í Abraham jemi, a'íí pu ayén ruseíj tiraata'ixaa í runiuuca jíme'e, a'iné capu mé'e já'a hua'aca'a ja'atí tí jaítze'e ve'ecán jín tí'itéveeca'a tí ij ayén niúucare'ara'an jín tiraatá'an.

14 Ayee pu tiraata'ixaa tijín: “Huápi'i nu rí'i timuaateátuaasin. Jéihua nu huápi'i hua'utámu'lirejsin í á'ayaujmua'a.”

15 Ajta a'íin Abraham, tí'ij a'ateevi'i tí ayén rachú'eve'e ruxí'evi'ira'a jime'e, aj pu'i ayén ra'ancuré'a a'íjna tí jín Dios te'ataújratziiri'i.

16 Gee xaa ne'u, a'iné ayée mú tí'ijri'ire í teteca mej runiuuca tí'itá'aca a'íjna jime'e í niuucajtze'en a'íjna tí jaítze'e ve'ecán jín tí'itéjvee mecaí a'íme. Ajta ja'anáj tí na'a mej tí'itíj jín tiújtea'axi'in, ayée mú ramua'aree tí ari rí'i tí'ihuaújxi'epi'intare tí'ij seíj runiuuca jín ayén tí'itá'aca.

17 A'íj pu jín, tí'ij Dios ayén tiraaxí'epi'intare tí ayén tihuá'utaseíjrate'en temua'a naa a'ímej í tí tihuá'aci'íti mej mi ráamua'aree tí caí a'atzu ri'irí tí seicié huáríni a'íjna jime'e a'ij tí a'íin ari tiraaxí'epi'intare, a'íi pu ajta ayén runiuuca jín tiraataxájtaca'a.

18 A'íj pu jín, tí'ihua'apua pu tí'iseijre'e tí caí ja'atí raayí'íti tí seicié tiúluruuren í tatzajta'a, tí jíme'en caí rí'irí tí Dios ayén tiu'utéehua'ita: a'ii pu a'íin pú'een, a'íjna í tí jín te'ataújratziiri'i, ajta runiuuca tí jín tiu'utaxájtaca'a. A'íj tu jín huatétaca'anen temua'a naa, iteen i tej jemin ajteáxiireca'a tí ij a'íin tacha'i á'ara'ani, tej tí tiyen ra'ancuré'an í tej rachú'eve'e, a'íjna tí ajta ayén raateájtuaa itejmi jemi.

19 Ajta a'íin í tej rachú'eve'e, ayée pu ca'aníjra'a tatá'aca tí ij caí tí'itíj tá'itziite'e í tatzajta'a, tí ij caí tí'itíj ta'antimuá'itin. Cu xíee a'íi pu a'uteájrupi u ta japua, huarita'an a'íjna í cíixuri tí já'ita'a e'ecáavij.

20 Ajta a'íin í Jesúś, a'íí pu amuacaí a'uteájrupi ti ij a'lín ta japua huániuuni, a'íjna jíme'e tí Dios ayén a'íjna jín tira'íjca tí i a'lín ayén che'atá na'a ve'ecán jín tiu'utévaire'en í Dios jemi tíj na'a rusén jíme'e tíj ajta a'íjna í Melquisedec.

7

Jaítze'e pu ve'ecán jín ti'itéjee í Jesúś caí í Melquisedec

1-3 Ajta a'íin Melquisedec, capu tíya'upuaca'a, ajta capu tináànaca'a. Capu ajta ámitieere'e ja'atí tí jetzen airaújnejte, capu ajta ayén ámitieere'e ja'anáj tí huanú'ihuaca'a na'ari ja'anáj tí huamí'i. A'íj pu jín, ayée pu che'atá na'a huaújruu tíj ajta seíj tí yaujra'an pú'een í Dios. Ajta a'íí pu ayén ve'ecán jín ti'itevée a'ame í Dios jemi tíj na'a rusén jíme'e. A'ajná'imua a'íí pu ajta a'íjna jín ti'itéveeca'a í rey jíme'e a'ímej jemi í mej Salem é'echejca'a, ajta ve'ecán jín ti'itéveeca'a a'íjna jemi í Dios tí nain jín antiújmua'aree.

Ajta a'íjna í mej jín miyen ratamuá'amua tijín Melquisedec, ayée pu huataújmua'a tijín "Rey tí rí'i naa tí'ajita". Ajta a'íjna tí rey pú'een tí Salem é'eme'ecan, ayée pu huataújmua'a tijín "Rey tí rí'i tihuá'ajcha'íí mej mi ruxiéehua tí'itesejre'e". A'íí pu ra'antinájcheca'a a'íjna í Abraham teecan tíj a'uun pu píjé'ejve a'u tí huajá'ucuui a'ímej í reeyejte. Ajta, a'íin Melquisedec ayén rí'i tiraateájtuaa. Tí'íj jí Abraham ayén raatapuaíjve tamuáamuata'a pua'amé tí a'íjna jetze ajtéme'ecantaca'a tíj na'a tí ayén tihuá'ari'iri'i.

Jé'ecan pu ve'ecán jín ti'itéveeca'a a'íjna í Melquisedec

4 Setá'aj siyen se'íjna jetze tiú'umua'ati tí huápi'i ve'ecán jín ti'itéveeca'a í Dios jemi a'íjna títayaaxúj pú'een. Ajta a'íjna í Abraham teecan, a'íí pu ayén raatapuaíje a'achú cumu tamuáamuata'a pua'amé títajna jetze ajtéme'ecantaca'a tíj na'a tí ayén tihuá'ari'iri'i.

5 Jee xaa ne'u, a'íime í mej Leví jetze airaújneijte í mej majta til'itíj jín titetateí í Dios jemi, ayée mú tiu'uta'aíjti'ire mej miyen hua'utáhuavii í teite a'achú cumu tamuáamuata'a pua'amé í mej tí'ijcha'íí a'ij tí té'eyu'usil'i a'íjna jetze í yu'uxari í mej jín titajta. Ayee mú xaa ne'u huá'ahuaviiraca'a í ru'ihuaamua'a. Capu amín a'ij, tí pua'a a'íí mú majta Abraham jetze airaújneijte a'íime í ihuáamua'ame'en.

6 Mí ajta amín, í tí caí huá'a jetze ajtéme'ecan, a'íí pu ra'ancuré'a a'íjna Abraham jemi a'achú cumu tamuáamuata'a pua'amé. A'íí pu ajta rí'i raateájtuaa a'íjna í Abraham. Ajta Dios pu til'itíj jín te'ataújratziiri'l'i a'íjna jemi í Abraham.

7 Ajta, naími'i mú miyen ramua'aree tí ayén til'ayajna tí a'íin tí jaítze'e ve'ecán jín til'itéjvee ayén rí'i tiratá'aca í Dios jetze me'ecan a'íjna tí ciliéene'e jín til'itéjvee.

8 Ajta, ayée pu tí'irineca íiyen chaanaca japua mej mi miyen ra'ancuré'an me'íjna í tamuáamuata'a tí pua'amé a'íime í teite í mej majta cui'ica. Mí ajta, ayée pu til'iteújxajta tí a'ájná'ímuá, a'íí pu ayén ra'ancuré'a a'íjna tí auj jín ruuri.

9-10 A'íj pu jín, ri'irí tej tiyen raataxáj yee a'íi pu Leví ajta ayén tiu'unájchitaca'a a'achú cumu tamuáamuata'a pua'amé a'íjna jíme'e tí aúche'e huataseíre'esin a'íjna jetze í ruyaaxu, a'íjna í Abraham teecan. Leví pu xaa tiu'unájchitaca'a a'ájna tí'íj Melquisedec ayén ra'antinájcheca'a a'íjna í Abraham teecan.

Ciríistu'u pu ve'ecán jín t'iitevée a'ame tij na'a rusén jíme'e

11 Ajta, tí pua'a ri'iríistanche'e tí hua'unaíjmire'en í teite í Dios jemi a'íjna jíme'e mej ve'ecán jín titetateí a'íime í mej Leví jetze ajtéme'ecan, capu a'atzu ruxe'eve'e á'ame'enche'e tí seíj ayén huataseíre'en tí ayén che'atá na'a ve'ecán jín tiu'utévaire'en tij ajta tiu'utévai a'íjna í Melquisedec, tí ajta caí Leví jetze ajtéme'ecantaca'a. Capu xaa ne'u ayén ruxe'eve'e á'ame'enche'e, a'iné a'íin niuucari í mej jín tí'aijta, a'íi pu ayén huataseíre huá'a jemi í mej Leví jetze ajtéme'ecantaca'a.

12 Mí ajta xaa, tí pua'a ayén ruxe'eve'e mej seicié huárini mej mi hua'antíhuauni a'ímej í mej te'enteárute í Dios jemi, ayée pu che'atá na'a ruxe'eve'e mej seicié ráaruuren í niuucari í mej jín tiu'uta'aijta.

13 Gee xaa ne'u, ayée pu ti'ayajna, a'iné a'íjna í tej jíme'en raxa, seíj pu teitejra'a jetze ajtéme'ecan, ajta capúu xi ja'anáj ja'atí ayén tí'itíj jín tiu'utévai í Dios jemi, tí ajta a'íjna teitejra'a jetze ajtéme'ecan.

14 Gee sein, a'íin tavástara'a ayén Judá jetze airaújneijte. Ajta a'íin Moisés teecan capu ja'anáj til'itíj huataxájtaca'a a'íjna jíme'e í teitejra'a, tí huá'a

jetze huataseíre'enze'e a'íime í mej ve'ecán jín ti'itevée muá'aju'unche'e í Dios jemi.

15 Jee xaa, ayée pu ti'ayajna xaa ne'u, tì seíj ayén huataseíre tì ayén che'atá na'a ve'ecán jín ti'itéjee í Dios jemi tij ajta a'íjna í Melquisedec.

16 Ajta a'íin, capu ayén a'íjna jín tira'íjca a'íjna jíme'e tì ayén araúrasten a'ij mej tira'uyú'uxaca'a a'íime í teteca í mej cui'ica a'ij tì tiú'ujxe'eve'e tì seíj jetzen airaanen tij tì'itj jín te'enteárute í Dios jemi.

Capu xaa ne'u ayée na'a, sino a'íí pu a'íjna jín ayén te'enteájrupi a'íjna jíme'e tì ayén ruurican seiire'e a'ame tij na'a rusén jíme'e. Ajta, capu rí'írí tì ja'atí ra'upuá'ajte'en.

17 Ajta, ayén jíme'en tiu'utaúxajtaca'a tijín:
Mú'ee pe piyen che'atá pena'a
ve'ecán jín ti'itevée pua'amé í Dios jemi
tij na'a rusén jíme'e tij ajta a'íjna í Melquisedec.

18 Ayee pu té'eme, a'iné Dios pu ari ayén ra'uré'uu a'íjna í niuucari tì amuacaí raateájtuaa a'ímej jemi í mej Israél jetze ajtéme'ecantaca'a. Ayee pu a'íjna jín huaríj a'iné camu té'eviicua'iraca'a a'íime í mej ve'ecán jín titetaté'eca'a, ajta capu tij tì'itj tiu'utévai a'íjna í niuucari.

19 Jee xaa, capu tij tì'itj huanaíjmire a'íjna í niuucari í mej jín tij tì'ajjtaca'a, sino a'íí pu xaa tij Dios ayén raateájtuaa itejmi jemi a'íjna tì jaítze'e rí'en í tej rachúeve'e, í tej teajta jín vejli'i ajteáxiire jemin í Dios.

20 Ayee pu ajta 'een jín jaítze'e tí'ivaire'e a'íjna í tej rachú'eve'e a'íjna jíme'e tí Dios ayén runiuuca tiu'utá'an, ayén raateájtuaa itejmi jemi. Majta a'ímej í seica, ayée pu Dios caí runiuuca jín tiu'utá'a a'ímej jíme'e. Capu amín a'ij, maúche'e mú ve'ecán jín te'enteájrupi í Dios jemi.

21 Mí ajta a'íjna í Jesús, a'íí pu a'íjna jín ayén te'enteájrupi niuucajte'en a'íjna tí jíme'en tiu'utaxájtaca'a tijín:

Tavástara'a, mú'ee pej ve'ecán jín ti'itevée pua'amé í Dios jemi tij na'a rusén jíme'e,
ajta a'íí pu caí ja'anáj ruhuárita'a cáame.

22 A'íj pu jín, ayén éene'e já'araa tí a'íin Jesús a'íin pú'eene'e í tej jín ráamua'aree tí jeíhua huápi'i jaítze'e rí'en a'íjna í niuucari tí jéjcua í tí jín Dios te'ataújratziiri'i itejmi jemi.

23 Majta a'íime í mej mejmí'i ve'ecán jín tiu'utévaí í Dios jemi, mu'iití mú miyen ará'aseca'a me'íjna jíme'e mej caí a'achú á'atee mej miyen me'íjna jín tiu'utévaire'en a'íjna jíme'e mej cui'ic和平.

24 Mí ajta amín í Jesús, a'iné amí pu ayén seíire'e a'ame tij na'a rusén jíme'e, a'íí pu ajta ve'ecán jín ti'itevée a'ame í Dios jemi tij na'a rusén jíme'e.

25 A'íj pu jín, a'íí pu raaytíti tí nain jín hua'irájtuaani a'ímej í mej huataújtuire'en í Dios jemi me'íjna jíme'e mej rá'astijre'e me'íjna í Jesús. Ayee pu'u xaa ne'u, a'iné ayée pu 'een jín ruurican huateáuturaasin tí ij huá'a japua huániuuni.

26 A'íj pu ajta jín, ayée pu tiraavíjte'eca'a tí ayén ta japua huániuuni seíj tí ayén 'een tij a'íjna tí ayén ve'ecán jín til'itéjvee í Dios jemi. A'íí pu ri'éene'ecán jín huateájturaa í Dios jemi. Ajta, capu a'atzu til'itíj

jín a'ij pua'a huá'aruuren í teite. Capu ajta ti'itíj jín até'ítzeaara í Dios jemi. Ajta, capu ayén ti'itiújcha'íi matíj í seica í mej a'ij pua'a tí'itesejre'e í Dios jemi. Dios pu ajta ayén rí'i raateájtuaa tì ij a'íin ayén jemin a'uteáтурan júte'ímuua u ta japua.

²⁷ Ajta, capu ayén ruxe'eve'e tì a'íjna Jesús ayén tiu'utámuai'ívejta í ru jíme'en nain xicaj tzajta'a, capu ajta huá'a jíme'en í teite matíj tí'ijri'íre a'íime í seica í mej ve'ecán jín titetateí í Dios jemi. Capu xaa ne'u, a'iné ayée pu seíj na'a huaríj nain jíme'e tí'íj a'íin ruseíj huataújmuaí'ívejtaca'a.

²⁸ Ajta, a'íjna í niuucari í mej jín tí'ajta, ayée pu hua'antíhuaucá mej mi ve'ecán jín tiu'utévaire'en a'íime í teite í mej caí té'eviicua'i í ru tzajta'a. Mí ajta, a'íjna í niuucari í tì jín Dios te'ataújratziiri'i, a'íi pu ayén ra'antíhua'u a'íjna í yaujra'an tì ari huateújnaijmire tíj na'a rusén jíme'e.

8

Jesús pu ve'ecán jín ti'itéjvee u ta japua

¹ Ajta a'íjna í tej jíme'en ti'ixa, ayée pu huataújmua'a. Pu'uri seíj ayén ve'ecán jín ti'itéjvee í Dios jemi tì ayén ta japua niuuca. A'íi pu ari a'uun a'ujyeíjxi ruri'íríinta'a a'u tì e'ecájca a'íjna tì huápi'i naa seijre'e a'ujna júte'e.

² A'u pu tí'ivaire'e u teyujta'a, a'íjna jetze í inaamua tì tzáahuati'ira'a jín a'utéjvee a'u tì Dios é'eseijre'e. Capu tevi rá'ajtaahuaca'a sino tavástara'a pu'u.

³ Ayee pu tí'ijci'ícipua ja'atí tì na'a tì ve'ecán jín ti'itéjvee í Dios jemi tì a'íin raateájtuaani í meesa japua a'íjna tì tiu'utapuaíjve'en, ajta í ti'itén mej

hua'utámuai'ivejtaca'a. A'íj pu jín ayén ruxe'eve'e
tí a'íin Jesús ajta ti'itíj huatámuai'ivejta.

4 Tí pua'a a'íin ayén huatéveecache'en íiyen
chaanaca japua, capu a'atzu ri'iriúistanche'e tí a'íin
ayén ve'ecán jín tiu'utévaire'en í Dios jemi, a'iné
maúche'e mú seica miyen seidre'e í mej miyen
me'íjna jín tí'imuaí'ivejtaca í mej jín tiu'utapuaíje
í Dios jemi, a'ij tí té'eyu'usi'i a'íjna jetze í niuucari
í mej jín tí'aijta.

5 Majta a'íime, ayée mú tí'ivaire'e a'íjna tí ayén
seidre'e tí ciéenime'ara'an a'íjna tí júte'e é'eseidre'e.

Majta, matí'íj miyen araúrasten í hua'aye'ira,
ayée mú tí'ira'íchue a'ij tí tzáahuati'ira'a jín sei-
dre'e í júte'e í Dios jemi. A'íj pu jín, tí'íj Moisés
teecan ayén a'utecheníiche'en tí rá'ajtaahua a'íjna
í inaamua tí Dios ayén tiraatá'itiíiri'i, ayée pu
tiraata'ixaa tíjín: “Patá'aj hui piyen nain jín
huárini a'ij nej timuaataseírate patí'íj pe'uun
a'utéveeca'a í jirí japua.”

*Círiistu'u pu nu'u raateájtuaa itejmi jemi í niuu-
cari tí jaítze'e rí'en caí í tí mí'ime'ecan*

6 Mí ajta íjii, Círiistu'u pu'uri ayén ra'ancuré'a tí
ayén a'íjna jín tiu'utévaire'en a'íjna jíme'e tí jaítze'e
rí'en í Dios jemi caí a'íjna í mej jín tí'ivaire'e íiyen
chaanaca japua. Ayee pu che'atá na'a jaítze'e rí'en
a'íjna í niuucari í tí jín ta japua huaniú. Ayee pu
'een jín jaítze'e rí'en a'iné jaítze'e pu rí'en a'íjna í
niuucari í tí Dios ayén raatá'a, tí ajta jaítze'e rí'en
a'íjna í tí jín te'ataújratziiri'i tí tí'itaci'íti.

7 Ajta a'íin niuucarijra'a í tí jín amuacaí
Dios te'ataújratziiri'i, tí pua'a ayén caí tí'itíj jín

te'utéturaanche'e, capu a'atzu huataujci'ipuáache'e
tí sej ayén huáteuni í tí jín Dios ayén te'ateújratziira.

8 Mí ajta Dios, ayée pu huá'a jetze te'ujpuá'ajte
mej caí a'atzu araúraste me'íjna jíme'e í niuucari
tí amuacaí raateájtuaa huá'a jemi. A'íj pu jín ayén
tiu'utaxájtaca'a tijín:

Ayee pu ti'ixa í tavástara'a yee me'ecui xaa, ne'u.
Pu'uri a'ájna xicáara'an jetze teja'uré'enejsin
nej jetzen jéjcuacan jín niuucari tihua'utá'asin
í nej jín te'atánratziira ne'ímej jemi
í mej Israél jetze ajtéme'ecan,
neajta huá'a jemi í teitestemua'ame'en a'íjna í
Judá.

9 Canu niyen che'atá nena'a éeni'ici'en
í niuucari hua'utá'asin netíj tihua'utá'a
a'ímej í huá'avaujsimua'aci'i,
a'ájna xicáara'an nej jetzen hua'utévai,
neajta hua'iráavi'ití a'ujna u Egipto,
a'iné camu á'atee mej miyen huárini
a'ij nej ne'íjna jín tihuau'íjca ne'íjna jetze
í niuucari nej raateájtuaa a'ímej jemi.
Mí ajta, capu ché'e nej jetze ruxe'eve'eca'a
nej rí'i tihuá'ucha'in.

10 A'ii pu a'íin pú'een í niuucari tí jéjcua
í nej jín te'atánratziira a'ímej jemi
í mej Israél jetze ajtéme'ecan.

Ayee pu ajta ti'ixa í tavástara'a tijín:
Tí'íj te'entipuá'are a'ájna xicáara'an jetze,
ayée nu ca'aníjra'a hua'utá'asin
mej mi ra'utámua'aree í ru tzajta'a
í niuucari í nej jín tí'aijta.

Ayee nu raateátuaasin í neniuuca huá'axiejniu'uca jetze,

seíj neajta seíj, temua'a naa.

Neajta nu inee huá'a Dios pu'éene'e na'ame.

Majta a'íime, a'íí mü neteítestemua'a muá'aju'u.

11 Majta a'íime, camu ché'e miyen tíhua'utá'itíiira í ruxí'ej teíte yee setá'aj ráamua'ati í tavástara'a.

Camu xaa ne'u, a'iné naími'i

mü miyen nemua'atée muá'aju'u,

matíj mena'a pua'amé í teíte,

a'íime í mej ciliéene'e jín titetateí,

majta a'ímej í mej ve'ecán jín titetateí.

12 Neajta inee, nee nu niyen tíhua'utá'uuni'ira

í mej jín a'ij pua'a ti'itiújcha'íca'a ineetzi jemi.

Neajta, canu ché'e ja'anáj niyen ra'utámua'areeri'i í mej jín neetzi jemi auteájturaa.

13 Ayee pu'u na'a, a'iné tavástara'a pu ayén jíme'en ti'ixa yee "jécuacan nu jín niuucari huateátuaasin", ayée pu 'een jín ajta ayén tiraaxí'epí'intare ti ari mí'ime'ecan a'íjna í niuucari ti amuacaí huá'a jemi raateájtuaa. Ajta a'íin ti ari mí'ime'ecánta já'araa, ajta caí ché'e ti'itií vaire'e, pu'uri tím antipuá'ari nain jíme'e.

9

Inaamua ti'yen seijre'eca'a íyen chaanaca Japua

1 Ajta jíme'en í niuucari ti amuacaí a'ímej jemi raateájtuaa, ayée pu jetzen té'eyu'usi'ihuaca'a a'ij mej ye'í huárini mej mi raná'amiche'en í Dios, ajta a'ij ti éene'e seíire'e a'ame a'íjna í inaamua.

2 Ajta a'íin í inaamua, hua'apua pu jín ájtaavijhuaca'a í mej tzajta'an te'irá'a í mej jín

tí'ina'amiche'e. Ajta tzajta'an í ti á jére'e ájtaavijhuaca'a, a'úu pu a'utéveeca'a a'íjna tí antitátzajmee, ajta a'íjna í meesa ti ajta japuan e'etiá'a a'íjna í pan tí Dios jemi huatéuihuaca'a. Ayee pu téja'arátjehuaa ti nu'u "a'ájna a'u tí Dios huateúra'ate".

3 Ajta, huarita'an a'íjna cíixuri tí já'ita'a e'ecáavíj tí hua'apua, a'úu pu seíj a'utéveeca'a í inaamua. Ayee mú te'etamuá'amua tijín "A'íjna tí Dios huápi'í huateúra'ate".

4 A'uu pu tzajta'an seijre'eca'a a'íjna tí oro jín taavíjhac'a, mej majta japuan tí'imuai'ívejtacare'e cítzive'eri jíme'e. A'uu mú majta ru'uteájtuaa a'íjna í chi'ira'an tí oro jín nain japua cámeijri'ihuaca'a, tí ajta urámuaaca'a a'íjna tetej tí jetzen té'eyu'usí'ihuaca'a a'íjna í niuucari tí jín Dios amuacaí te'ataújratzíiri'i. A'uu pu ajta huiirájcati a'íjna í xa'ari tí oro jín taavíjhac'a, tí ajta tzajta'an urámuaanica'a a'íjna í cua'ira, a'íjna í mej miyen ratamuá'amua tijín maná. A'uu pu ajta huiiráca'atii a'íjna í Aarón itzíj tí jetzen te'ejtaneájxi.

5 Majta a'íime í mej ta japua tí'ivaire'e, í mej majta huápi'í naa seijre'e, a'úu mú japuan utiú'uucc'a a'íime í mej hua'apua. A'íí mú ru'ana jín ra'avá'anajca'a a'u jna a'u tí Dios tihua'utá'uuni'iracare'e. A'iné ti'imu'íí í mej me'lun te'irá'a, capu ci'ipe tej íjii tiu'utaxáj seexu'ijmé'en nain tíj na'a.

6 Matí'ij meri nain rí'i tiú'uruu, ja'anáj tí na'a mú me'lun a'uteáru'ipiche'e tzajta'an í tí amuájca í inaamua a'íime í mej ve'ecán jín tí'ivaire'eca'a í

Dios jemi mej mi miyen huárini a'ij mej me'íjna jín tite'entiújmua'aree a'ij tí tiú'ujxe'eve'e.

7 Ajta í seíj jetze í inaamua, seíj pu'u a'uun a'uteáru'ipi tíj na'a sei nine'ira'a jíme'e. A'íí pu a'íin pu'éene'e a'íjna tí jaítze'e ve'ecán jín tí'ivaire'eca'a í Dios jemi. Ajta a'íjna huajáasime'e a'íjna í xúure'e tí jín tiu'utámuai'ivejta í rujíjmua'a í tí jín auteájturaa í Dios jemi, ajta a'ímej jíme'e í teíte, í mej jín Dios jemi auteájturaa.

8 Ajta a'íin í xiéjnu'ucare'ara'an í Dios, ayée pu jíme'en tí'ita'ixaate'e tí ayén huataújmua'a tí caí xi te'entácuuni'i tej ti te'uun a'uteárute a'ájna tí jeíhua huápi'i huateúra'ate í Dios tí pua'a auj a'uun a'utéveeca a'íjna í inaamua tí á jére'e é'eseijre'e.

9 Ajta a'íin tí á jére'e é'eseijre'e, ayée pu huataújmua'a í hua'aye'ira í mej íjii huáteíte. Ayee mú tí'ijri'ire a'ííme í mej miyen araúrasten me'íjna í ye'irá. A'íí mú tí'itatú'iri í Dios jemi tí'itíj tí na'a mej tí'ipuajve'e, majta í mej raatámuai'ivajta.

Mí ajta, tíj na'a tí ayén 'een í mej raatámuai'ivajta, capu a'íin pú'een í tí xaa raanaíjmire'en í mua'atzíire'ara'an a'íjna tí rana'amiche í Dios.

10 Capu xaa ne'u, a'iné ayée pu'u a'íjna jín tí'ivaire'e í mej racua'aca nusu mej raye'eca na'ari í mej jín huaté'íhuaxi'in, naíjmi'i tíj na'a pu a'íin pú'een í mej mena'a jín tí'ajita a'ij tí huárini í rujíjmua'a. Ayee pu tí'ihuaúxí'epi'intare mej miyen rici asta na'a caí Dios ayén raanaíjmire'en tíj na'a tí tí'iseijre'e.

I xúure'e tí jín huaujnajmire í niuucari tí jéjcua

11 Ajta íjii, Cirístu'u pu ayén huataseíjre itejmi jemi a'iné a'íí pu ve'ecán jín tí'itéjvee í Dios jemi tí

ij ayén a'íjna jín rí'i titaatá'an tíj na'a ti í'ixi'epi'in 'een tí auj ayén teja'uré'enejsin. A'uu pu já'ita'a a'uteájrupi í inaamua jete tí jaítze'e tí'ivaire'e, tí ajta jeíhua jaítze'e huateúnjajmire, a'iné capu ayén ájtaavijhuaca'a muájca'a jíme'e.

12 Seíj pu'u a'uun a'uteájrupi a'ujna tí Dios ayén huateúra'ate. Ajta, capu a'íin huajáasime'e a'uun a'uteájrupi í hua'axuure'e a'ímej í caurasi nusu a'ímej í viseáaru'use, sino ruxuure'e pu jín a'uun a'uteájrupi tí ij raatáhuauni tí tiu'utanájchita huá'a jetze me'ecan í teíte tíj na'a rusén jíme'e í mej jín auteájturaa í Dios jemi.

13 Jee xaa ne'u, cíj pu caj tí'ivaire'eca'a mej miyen huá'aruuren a'ímej í mej tí'itíj jín auteájturaa í Dios jemi, mej miyen hua'uté'híraxyí'in me'íjna jíme'e í hua'axuure'e í caurasi, ajta í hua'axuure'e í tuuru'use. Majta mú jín hua'acáviviiraca í nasíjra'an í viseáaru'u tí huáàcraj í mej raateátai.

14 A'íj pu jín jeíhua pu huápi'i jaítze'e jamuaaté'híraxyí'in í a'amua mua'atzíira'a jetze a'íjna jíme'e í xúure'e tí Ciríistu'u ra'iráaxire. Ajta, a'íjna jetze í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios tí rusén jín seijre'e, a'íj pu jetze huateújca'anejca'a tí ij ayén caí tí'itíj jín a'aturáa tí'íj huataújmuai'ivejtaca'a í Dios jemi. Ayee pu 'een jín huaríj sej si siyen raatapuá'ajta sej rá'astijre'e se'íjna í ye'irá tí caí ché'e tí'itíj vaíre'e, sej si tiu'utévaíre'en se'íjna jemi í Dios tí l'irúuri.

15 A'íj pu jín, a'íi pu a'íin pú'een tí ayén tiraaxí'epi'intare tí Dios jécuacan jín te'ateújratziira huá'a jemi tí hua'utajé mej mi miyen ra'ancuré'an a'íjna tí tihuá'aci'iti tíj na'a rusén jíme'e a'íj tí Dios

te'ataújratziiri'i. Ayee pu té'eme, a'iné Ciríistu'u pu huamí'i a'íjna jíme'e tì ij huá'ari'i í mej jín auteájturaa í Dios jemi matí'ij mauj rá'astijre'eca'a me'íjna í niuucari í tì amuacaí jín te'ataújratziiri'i í Dios.

16 Ayee pu tí'een, tì pua'a ayén seijre'e í cuapée tì jetzen té'eyu'usi'i tì nu'u ayén tí'iraci'iti seíj í ja'ati, amuacaícan pu ayén ruxe'eve'e tì a'íjna í ja'atí huámi'iní tì ayén cuapée jín te'ataújratziiri'i.

17 Jee xaa ne'u, aj pu xaa ayén tí'ivaire'e a'íjna í cuapée tì pua'a ayén huámi'iní a'íjna í ja'atí tì a'íjna jín te'ataújratziiri'i. Ajta, tì pua'a auj ruuri a'íjna í ja'ati, capu a'atzu tiratéva'iri í seíj a'íjna í cuapée í ja'atí tì ayén tí'iraci'iti.

18 A'íj pu jín, ayée pu ajta ayén ruxe'eve'eca'a tì a'íin niuucari tì amuacaícan jín te'ataújratziiri'i í Dios, a'íi pu ajta a'íjna jín tì'ihuaújxi'epi'intari'iri'i a'íjna jíme'e tì tì'itíj ruxuure'e airáaxire.

19 Tí'íj a'íin Moisés teecan ayén ti-hua'utánamuajriste naijmi'ica í teite tíj na'a ayén té'eyu'usi'ihuaca'a jetzen í niuucari í mej jín tí'ajita, a'íi pu tírajinázchi a'íjna í hua'axuure'e í viseáaru'u, ajta jamuan í hua'axuure'e í caurasi a'íjna í jaj jamuan, ajta jamuan a'íjna í muxaj tì pa'u, ajta jamuan a'íjna í hisopo pi'ista. Aj pu ij, a'íjna jín, ayén raatétzutijraxy í yu'uxari tì jíri'i, ajta hua'utétzutijraxy naijmi'ica í teite.

20 Ayee pu a'íjna jín huaríj, aj pu'i ayén ti-hua'utá'ixaa tijín: "A'íi pu a'íin pú'een í xúure'e tì jín ayén tiú'uxi'epi'intari'ihuaca'a a'íjna í niuucari tì jín Dios ayén te'ataújratziiri'i mú'ejmi jemi. Ayee nu ne'íjna jín huaríj a'ij tì a'íin titaata'aíj."

21 Ajta a'íin Moisés teecan, ayén che'atá na'a xúure'e jín raatéztutiraxi a'íjna í inaamua, ajta tij na'a ti'ipua'amé í xa'ari, ajta í tuxa'a í mej jín tí'ivaire'e a'ujna inaamua jete.

22 Jee xaa ne'u, ayén ti'ayajna. Jíme'en a'íjna í niuucari í mej jín tí'ajta, tímua'a mú tún nain huateú'i'iraxi xúure'e jíme'e. Ajta, ti pua'a caí ti'itij ra'iráxire'en í ruxuure'e, capu a'ij tí'iri'iri ti ayén tihua'utá'uuni'i í teite í mej jín auteájturaa í Dios jemi.

I muai'ivéjri ti xaa jaítze'e rí'en

23 A'íj pu jín ayén ruxe'eve'eca'a mej miyen raaté'iiraxi'in tij na'a ti ayén seijre'eca'a tij ciéenime'ara'an pú'een a'íjna ti júte'e é'eseijre'e. Ajta ayén ruxe'eve'eca'a ti ja'atí ayén raaté'iiraxi'in a'íjna ti júte'e é'eseijre'e a'íjna jíme'e í muai'ivéjri ti jaítze'e rí'en caí í mej jín miyen tí'iri'ire íiyen chaanaca japua.

24 Ajta a'íin Ciríistu'u, capu a'uun a'uteájrupi inaamua jete ti muájca'a jín ájtaavijhuaca'a, ti ajta ayén 'een tij ciéenime'ara'an a'íjna ti júte'e é'eseijre'e, sino a'úu pu u ta japua a'uteájrupi í Dios jemi ta jetze me'ecan.

25 Ajta, capu a'uun a'uteájrupi ti ij mu'iití hutaújmuai'ivejta tij ajta a'íin ti ve'ecán jín tí'ivaire'e íiyen chaanaca japua. Ayee pu tij na'a seíj nine'ira'a jetze a'íj pu a'uteáru'ipi a'ájna ti Dios huanteúra'ate ti ij raatéztutiraxi'in xúure'e jíme'e ti a'íin ruseíj caí ra'iráaxire, sino seíj pu'u a'uun a'uteájrupi a'íjna í Ciríistu'u.

26 Na'ari caí, ayée pu ruxe'eve'e á'ame'enche'e tí a'fin mu'iití rajpuáitzi á'ame'enche'e tí na'a tí huataseíjre í chaanaca tej japuan yen seijre'e.

Mí ajta, ayée pu xaa ne'u tí'ayajna tí a'fin seij na'a ayén huataseíjre íjii tí ari nain te'entipuá'ajte tí ij ra'antipuá'ajte'en í mej jín até'itzeaara í Dios jemi. Ayee pu 'een jín ra'antipuá'ajte a'íjna tí ruseij huataújmuai'ivejtaca'a.

27-28 Ajta, ayée pu tí'ihuaújxi'epi'intari'iri'i a'ímej jemi í teite tí seij na'a ayén tiráaci'iti í teáata'a tí huámi'ini, ajta á'iyen Dios rá'axijte'en. Ayee pu che'atá na'a 'een tí a'fin Cirístu'u seij na'a huataújmuai'ivejtaca'a huá'a jetze me'ecan í teite tí ij huá'ari'i í mej jín mu'iití auteájturaa í Dios jemi. Ajta, a'íí pu ajtahua'a huataseíjre'esin huá'a jemi í mej a'ujca'anéecan jín rachú'eve'e. Capu ché'e puaíjtzí hua'utá'asin a'íjna jime'e í mej jín á'atura í teite sino a'íí pu icu hua'irátuaasin.

10

Capu ri'irí tí a'án niuucari í mej jín tí'ajta ayén hua'unaijmire'en í teite

1 Ajta a'fin í niuucari í mej jín tí'ajta, ayée pu'u na'a 'een tí ciéenime'ara'an tíj na'a tí íixi'epi'in tí ayén teja'uré'enejsin. Capu a'fin pú'een a'íjna tí tzáahuati'ira'a jín seijre'e í Dios jemi. Ajta, a'iné ayée pu ruxe'eve'e mej miyen che'atá mena'a tiu'utámuai'ivejta tíj na'a seij nine'ira'a jime'e, a'íj pu jín capu a'atzu a'ij tí'iri'iri tí a'fin niuucari ayén hua'unaijmire'en a'ímej í mej jemin ajteáxiíri í Dios jemi.

2 Na'ari caí, tí pua'a pí na'a, ¿ni qui mecaí raatapuá'ajtanche'e mej miyen tiu'utámuai'ivejta? Jee xaa ne'u, a'iné tí pua'a miyen tihua'utá'uuni'irache'en í mej jín auteájturaa í Dios jemi, camu ché'e miyen ra'utámuaréerejche'e mej tí'itíj jín auteáturan.

3 Mí ajta, ayée mú me'íjna jín ra'utámu'a'ree tíj na'a seíj nine'ira'a í mej jín Dios jemi auteájturaa me'íjna jime'e mej miyen tí'imuai'ivejtaca.

4 Ayee pu'u na'a, a'iné capu rí'irí tí ayén a'íjna jín tihua'utá'uuni'i í mej jín auteájturaa í Dios jemi a'íjna jime'e í hua'axuure'e a'ímej í tuuru'use, ma-jta a'ímej í caurasi.

5 A'íj pu jín, tí'íj a'íjin Círíistu'u yen huataseíjre íiyen chaanaca japua, ayée pu tiu'utaxájtaca'a tíjín: Capej piyen raataxf'eve nej tí'itíj tiu'utámuai'ivejta na'ari nej tí'itíj tiu'utátuiire'en mú'eetzi jemi, sino ayée pej rí'i náaruu í nej ratéhua'ira'a.

6 Capu a'atzu mua'aránajcheca'a
mej miyen tiu'utámuai'ivejta mú'eetzi jemi
í mej hua'uteátaij na'ari
í mej miyen tiu'utátuirí'i mú'eetzi jemi a'íjna jime'e
í mej jín auteájturaa mú'eetzi jemi.

7 Netíj ni niyen tiu'utáneixaa yee:
"Me'ecui xaa, ayée nu 'een jín mú a'uvé'emej
nej ni niyen te'ará'asten a'ij pej tí'ijxe'eve'e,
mú'ee, mí pej Dios pú'een, a'ij tí neetzi jime'e
té'eyu'usí'i í yu'uxari jetze tí jíri'i."

8 Amuacaí pu ayén tiu'utaxájtaca'a yee tí Dios caí ra'aránajcheca'a mej miyen tiu'utámuai'ivejta na'ari mej tí'itíj tiu'utátuiire'en í jemin. Ajta yee tí caí raataxf'eve mej miyen tiu'utámuai'ivejtaca'a

í mej hua'uteátaij nusu mej me'íjna jín tiu'utámuai'ivejtaca'a me'íjna jíme'e í mej jín auteájturaa í Dios jemi. Naími'i tij na'a mej miyen tí'imuai'ivejta, ayée pu tihua'uta'aíj mej miyen huárini a'íjna í niuucari í mej jín tí'ajta.

9 Ajta á'iyen ayén tiu'utaxájtaca'a tijín: "Me'ecui xaa, ayée nu 'een jín mú a'uvé'emej nej ni niyen te'ará'asten a'ij pej tí'ijxe'eve'e mú'ee, mí pej Dios pú'een." Ayee pu huataújmua'a a'íjna ti raataxájtaca'a ti a'íin ari ra'uré'uú a'íjna í niuucari ti amuacaí huatétuihuaca'a ti ij raateájtuaani í tu'uvé'eteajti.

10 Ajta, a'iné ayén ruxí'evi'ira'a jín mú a'uvé'emej, a'íí pu ajta ayén tu'iráavi'iti tij na'a rusén jíme'e a'íjna jíme'e ti ayén huataújmuaí'ivejtaca'a í rutevij jíme'e a'íjna í Jesús ti ajta Cirístu'u pú'een.

Cirístu'u pu ayén tihua'utá'uuni'i í mej jín auteájturaa í Dios jemi

11 Ajta ja'atí ti na'a ti ve'ecán jín ti'itéjee í Dios jemi, ayée pu nain tújca'ari tzajta'a tí'ivaire'e a'íjna jíme'e í ti jín tira'íjca. Ja'anáj ti na'a ayén che'atá na'a tí'imuai'ivejtaca, a'íjna ti caí ti'itíj vaire'e ti ij tihua'utá'uuni'i í mej jín auteájturaa í Dios jemi.

12 Mí ajta a'íin Cirístu'u, tij ayén seíj na'a tiu'utámuai'ivejtaca'a ti ij ayén tihua'utá'uuni'i tij na'a rusén jíme'e í mej jín auteájturaa í Dios jemi, a'íí pu a'uun a'ujyeíxi ri'iríinta'a í Dios.

13-14 Aj pu'i a'utéjche ti raachúeve'en asta na'a caí temua'a naa tihua'utémua'itín naíjmi'ica í mej rájcha'hire'e, a'iné seíj pu jín í muai'ivéjri, ayén

hua'unaijmire tij na'a rusén jime'e a'ímej í ti
hua'iráavi'iti.

¹⁵ Ajta a'íin xiéjnu'ucare'ara'an í Dios, ayée pu
che'atá na'a ti'ixa itejmi jemi. Amuacaí pu ayén
tiu'utaxájtaca'a tijín:

¹⁶ Ayee pu ti'ixa í tavástara'a ti jíme'en yee:

A'ii pu a'íin pú'een í niuucari

í nej jín te'atánratziiri'i huá'a jemi
tí'íj te'entipuá'are a'ájna xicáara'an jetze.

Nee nu niyen hua'utá'asin mej mi miyen
ra'utámua'aree í ru tzajta'a
í niuucari í nej jín tí'ajita.

Neajta nu niyen raateátuaasin ne'íjna í niuucari
í huá'amua'atziira'a jetze.

¹⁷ Ajta ayén ti'ixa tijín:

Canu ché'e ra'utámua'areeri'i
í mej jín neetzi jemi auteájturaa
na'ari í mej jín a'ij pua'a ti'itiújcha'íica'a.

¹⁸ A'íj pu jín, camu ché'e miyen tí'imuai'ívejtaca
me'íjna jíme'e í mej jín auteájturaa í Dios jemi, a'iné
Dios pu ari tihua'utá'uuni'iri'i.

Mej nu'u te'utáviicua'i

¹⁹ Ajta íjii, ne'ihuaamua'a, ayée pu ti'itá'aca tej
ti taxiéehua te'uun a'uteárute teyujta'a a'u ti Dios
e'irájca a'íjna jíme'e ti a'íin Jesús ra'iráaxire í rux-
uure'e ta jetze me'ecan.

²⁰ A'íj pu jín ayén jécuacan jín taatájuyete í tej
japuan huajú'un tej ti teajta já'ita'a a'uteárute a'u
ti e'ecáavij a'íjna í cíixuri tej ti te'uun tzajta'an
ruurican jín huateáтурan te'íjna jemi a'íjna jíme'e
ti rujíme'en huataújmuai'ívejtaca'a. Ajta a'íin í

cíixuri, yee pu huataújmua'a í tévira'an a'íjna í Jesús.

21 Ajta, íjii pu ayén ve'ecán jín tí'ivaire'e í jemin ta jetze me'ecan í tej teitestemua'ame'en pú'een í Dios.

22 A'íj pu jín, tiché'e tiyen vejli'i ajteáxiire í jemin tetíj teite í tej tzáahuati'ira'a jín urarí'en seijre'e í ta tzajta'a. Tiché'e taxiéehua jemin ajteáxiire te'íjna jíme'e tej tiyen rá'atzaahuate'e ti ayén ti'ayajna ti a'íin Dios rí'i titaatá'asin a'íjna jíme'e ti a'íin Ciríistu'u ari taaté'íiraxi í taxiejniu'uca jetze tej ti caí ché'e ra'utámua'aree í tamua'atzíira'a jetze a'íjna ti a'ij pua'a 'een. Nain pu jín icu, taaté'íiraxi í ta jetze.

23 Tiché'e tiyen te'íjna jín te'utáviicua'i tej teuj tiyen té'atzaahuate'e a'ij tej teri tihua'utá'ixaa í teite a'íjna jíme'e í tej rachúeve'e. Ché'e caí ti'itíj ayén ca'aníjra'a tatá'acare'en tej ti caí ché'e té'atzaahuate'e í Ciríistu'u, a'iné a'íi pu caí ja'anáj ti'itíj jín até'ítzeaara ti runiuuca jín te'ataújratziiri'i itejmi jemi.

24 Tiché'e tiyen huárini tej ti ca'aníjra'a huatáta'an seij teajta seij tej ti huátaxe'eve'en, teajta tiyen huárini ti xí'epí'lín jíme'e.

25 Tiché'e caí raxiéehuata tej tiyen caí ché'e e'etítase'írihua'an a'ij mej tí'ijri'i're í seica, sino tiché'e jaítze'e ca'aníjra'a huatáta'an tej ti tiyen rí'i til'ihuátaxe'eve'en tetíj ta'ihuaamua'a te'íjna jíme'e ti ayén titá'amitiejte'e ti a'ájna xicáara'an jetze ari teja'uré'enejsin.

Mej nu'u caí ché'e a'ij pua'a ti'itiújcha'íí

26-27 Mí ajta, ti pua'a tiyen taxí'evi'ira'a jín teuj tiyen a'ij pua'a ti'itítacha'íi tetí'ij teri ráamua'areeri'i a'ij tí tirá'axa a'íjna jetze í yu'uxari tí tzáahuati'ira'a jín té'axa, capu ché'e tí'itaci'íti seíj í muai'ivéjri í tí jín Dios titaatá'uuni'i, sino a'íi pu'u xaa ayén tí'itaci'íti a'íjna tí tziíni'ire'e, tí a'íin Dios puaíjtzi jín taatá'asin. Huápi'i pu puaíjtzi jín hua'utá'asin a'ímej í mej rájcha'íire'e. Ayee pu a'íjna jín huá'aruuren tíj taij tí nain jín tí'ita'iraca a'íjna jíme'e tí huápi'i niu'ucamíi.

28 Jíme'en a'íjna í niuucari tí ra'utéyu'uxaca'a a'íjna í Moisés teecan, tí pua'a hua'apua, na'ari huaíca meti'iseíraca'a tí ja'ati ayén tí'itíj jín auteájturaa a'íjna jemi í niuucari í mej jín tí'ajita, tí pua'a miyen raataxáj yee a'íi pu tí'itíj jín auteájturaa, camu ché'e rá'ancu'uvajxi'isin, sino méjje'icatan.

29 Ajta jaítze'e pu a'ij pua'a tí'iraci'íti a'íjna í ja'ati tí pua'a mé rúurieni a'íjna tí yaujra'an pú'een í Dios. Jéihua pu huápi'i jaítze'e puaíjtzi jín tiraatá'asin a'íjna jíme'e tí a'íjna í ja'ati ayén raatéxieehuataca'a a'íjna í xúure'e tí jín raaxí'epi'intare a'íjna í niuucari tí jín Dios te'ataújratziiri'i, tí ajta jín Dios ru'iráavi'iti. A'íj pu ajta jín raataniú'ucaste a'íjna í xiéjnu'ucare'ara'an í Dios.

30 Ayee pu té'eme, a'iné tu'uri ramua'ate a'íjna tí ayén raataxájtaca'a tijín: "Ayee pu tí'ineci'ícipua ineetzi nej ni puaíjtzi raatá'an ne'íjna í ja'ati." Ajta ayén tiu'utaxájtaca'a tijín: "Tavastara'a pu huá'axizte'en í ruteítstemua'a."

31 Gee xaa ne'u, jeíhua pu huápi'i tziíni'ire'e tí Dios tí i'irúuri ayén ra'uxíjte'en seíj tí a'ij pua'a

ti'itiújcha'íi í jemin.

Ruxe'eve'e mej nu'u te'utáviicua'i

32 Setá'aj ra'utámua'aree a'ij tì éeni'ici'e sei-jre'eca'a a'ájná'imua, setí'íj amuacaí ra'ancuré'a se'íjna í tavástara'a. Aj xu si te'utáviicua'iri'i se'íjna í sej jín huáviicua'ire. Jéihua xu rajpuaijtzcica'a.

33 A'ajná'imua ne'u mú miyen amá'uxieehuari'iri'i, meti'iseírac'a í teite. Majta, a'ij mú pua'a amuáaruu. A'ajná'imua ne'u, mú'een xu seajta ca'aníjra'a hua'utá'a a'ímej í seica, í mej miyen che'atá mena'a rajpuaijtzcica'a, a'iné naími'i xu ru'ihuaamua'a pú'een.

34 Mú'een xu huá'ancu'uvajxi a'ímej í mej aiteánami'ihuaca'a. Seajta siyen se'íjna jín huataújtemua'ave temua'a naa matí'íj miyen tejamuá'ari'iri'i í sej tí'ijcha'íica'a. Ayee xu 'een jín siyen huataújtemua'ave, a'iné xu'uri ramua'areereca'a rujíimua'a sej siyen tí'ijcha'íi í Dios jemi se'íjna tì tejá'amua'a tì jaítze'e rí'en, tì ajta ayén seíire'e a'ame tíj na'a rusén jíme'e.

35 A'íj pu jín, caxu yá'ujipuan í sej a'ujca'anéecan jín rachúeve'e, a'iné jeíhua pu huápi'í tejá'amuaci'iti a'íjna jíme'e sej siyen te'utáviicua'iri'i.

36 Gee xaa ne'u, ayée pu ruxe'eve'e sej siyen te'utáviicua'i, sej si seajta siyen huárini a'ij tì a'íin tí'ijxe'eve'e tì i ayén tejamuáaci'iti a'íjna í tì jín Dios te'ataújratziiri'i mú'ejmi jemi.

37 Ayee pu'u na'a, a'iné capu a'atzu á'ateeri a'ij tì té'eyu'usí'i tijín:

A'íjna tì yé uvé'enejsin,
a'íi pu xaa huataseíre'esin.

Capu ché'e á'ateeri.

38 Ajta a'íin tí ri'éene'ecán jín huateájturaa ineetzi
jemi,

a'íí pu a'íjna jín ruuri a'ame
a'íjna jíme'e tí té'atzaahuate'e.

Mí ajta, tí pua'a a'íin caújxieehuata,
capu a'atzu na'aranáache a'ame yú ne tzajta'a.

39 Mí teajta iteen, catu huá'a jetze ajtéme'ecan
í mej miyen caújxieehuataca, a'íime í tí Dios
hua'antipuá'ajte'esin. Catu xaa ne'u, sino teen
tu huá'a jetze ajtéme'ecan í mej té'atzaahuate'e,
a'íime í tí Dios hua'irátuaasin tíj na'a rusén jíme'e.

11

A'íime í mej té'antzaahua

1 Ayee pu tí'een tej tiyen té'atzaahuate'e, a'íj tu
jín tiyen ramua'aree tí ayén té'eme a'íjna í tej jín
tí'ichu'eve'e. A'íj tu ajta jín ramua'aree tí ayén
tí'ayajna í tej caí rasise'i.

2 A'íjna jín mej té'antzaahua a'íime í mej mejmí'i
seijre'eca'a í tavaujsimua'aci'i, a'íj pu jín Dios ayén
rí'i tihua'utéxajtaca'a.

3 A'íjna jín tej té'atzaahuate'e, a'íj pu jín ayén
titá'amitieje'e tí naíjmi'i tíj na'a íjii tí tí'seijre'e,
ayée pu 'een jín huataseíjre a'íjna jíme'e tí caí
seijre'eca'a, a'iné Dios pu ayén raataxájtaca'a.

4 A'íjna jín tí ayén té'antzaahua a'íjna í Abel
teecan, a'íj pu jín ayén tiu'utámuai'ivejtaca'a
í Dios jemi tí'ítíj jíme'e tí jaítze'e ri'éene'ecán
jín seijre'eca'a í Dios jemi caí a'íjna tí jín
tiu'utámuai'ivejtaca'a a'íjna í Caín teecan. A'íj pu
jín Dios ayén jíme'en tiraataxájtaca'a tí a'íin Abel

ri'éene'ecán jín huateájturaa í jemin a'íjna jíme'e ti ra'ancuré'a a'íjna ti jín tiu'utámuai'ivejtaca'a. Ajta a'íin í Abel, a'íí pu xaa huamí'i. Mí ajta, aúche'e pu tí'ita'ixaate'e a'íjna jíme'e ti té'antzaahua.

5 A'íjna jín ti té'antzaahua a'íjna í Enóc, a'íj pu jín Dios ayén ya'uví'iti u ta japua ti ij caí ráaci'iti ti huámí'ini. Majta í seica, camu mé'e yá'uteu a'íjna jíme'e ti Dios ya'uví'iti. Ayee mú jíme'en tiu'utaxájtaca'a ti nu'u ra'aránajcheca'a í Dios a'ij ti til'itiújcha'íica'a.

6 Ajta ti pua'a ja'atí caí té'atzaahuate'e, capu a'atzu ri'írí ti a'íin ja'atí ayén huáríni a'ij ti tira'aráanajche í Dios.

Ayee pu tí'een, a'iné ti pua'a ja'atí ayén raxí'eve'e ti vejli'i ajteáxiire í Dios jemi, amuacaí pu ayén ruxe'eve'e ti a'íin ja'atí ayén té'antzaahuate'en ti Dios seijre'e, ajta ti a'íin Dios ayén rí'i tihua'atá'aca a'ímej í mej a'ujca'anéecan jín rahuauhuau.

7 A'íí pu ajta té'antzaahua a'íjna í Noé teecan. A'íj pu jín, tí'íj Dios ayén tiraatániu'uche a'íjna jíme'e ti nu'u ayén teja'uré'enejsin, aj pu'i a'íin Noé rá'antzaahua, ajta á'iyen raatétaahuaca'a a'íjna í canuuhua'a ti ve'ée, tí'íj ajta jín hua'utévai í rutaítstemua'a mej mi caí huácul'ini. Ayee pu a'íjna jín huaríj, a'íí pu hua'utá'a a'ímej í mej íiyen japuan seijre'eca'a í chaanaca mej ráamua'aree mej caí xí'epí'in rijcaa í Dios jemi. A'íj pu jín, ayée pu tiraací'i a'íjna í Noé teecan tí'íj ayén ri'éene'ecán jín huateáтурan í Dios jemi a'íjna jíme'e ti té'antzaahua.

8 Ayee pu che'atá na'a té'antzaahua a'íjna í Abraham teecan. A'íj pu jín ayén ra'ará'astijre tí'íj Dios ayén raata'íteca'a ti a'uun á'ura'ani a'ujna a'u ti

yé'eci'iti. A'íj pu jín, a'íin caí ramua'areereca'a a'u tì á'ume, a'íi pu a'uun á'uraa.

9 A'íjna jíme'e tì té'antzaahua, a'íi pu á'ucatii a'u tì caí é'eme'ecan, a'ájna seíj chuéjra'a japua tì jíme'en Dios ayén te'ataújratziiri'i tì ayén yé'eci'iti. A'uu pu á'ucatii navij chi'ira'a jete a'íjna jaman í Isaac teecan, ajta a'íjna í Jacobo teecan, í tì huá'a jemi Dios ayén che'atá na'a a'íjna jín te'ataújratziiri'i tì ayén tihuá'uci'iti tìj ajta tí'ljci'iti a'íjna í Abraham teecan.

10 A'íj pu jín ayén huaríj a'iné ayée pu tí'ljchu'eve'eca'a tì a'uun a'uteárute a'ájna chajta'a tì caí ja'atí ja'anáj raté'uuna a'íjna jíme'e tì Dios ruseíj ráasiiimua'a a'ij tì sefire'e a'ame, ajta rá'ajtaahuaca'a.

11 A'íjna jíme'e tì té'antzaahua a'íjna í Sara teecan, a'íj pu jín Dios ayén tiraatá'a tì ayén pa'ari'i huataseíjre'en í jetzen, capu amín a'ij tì ari huápi'i ucaristaca'a. Ayee pu a'íjna jín ayén tiraaci'i a'íjna jíme'e tì ayén tirá'amitieje'eca'a tì a'íin Dios ayén araúrastejsin a'íjna jíme'e í tì jín te'ataújratziiri'i.

12 A'íj mú jín miyen airáane mu'iití me'íjna jetze seíj tì ari á'ame'erejca'a. Ayee mú mu'iití huataseíjre í yaújmua'ame'en matíj mena'a pua'amé í xu'ura'ave í mej júte'e é'eseijre'e, nusu matíj majta miyen ará'aseca'a tìj í sej tì a'uun é'ejca a'u tì e'eve'e'ástime í jaj tì ve'ée. Ayee mú mu'iicáa tì caí ri'irí tì ja'atí hua'uté'itien.

13 Naími'i a'íme mej caí xi ra'ancuré'aca'a me'íjna tì jín Dios te'ataújratziiri'i a'íjna jíme'e mej té'antzaahua, a'íi mú huácuii. Cu xiée mu'uri a'ímuá raseíira, majta a'ímuá a'uté'uu

maraatateújte me'líjna tì tihuá'aci'iti a'líjna jíme'e
mej té'antzaahua. Ayee mú me'líjna jín huaríj,
ayée mú majta me'líjna jín tiraataxájtaca'a yee mej
caí huá'a jetze ajtéme'ecantaca'a a'límej í mej íyen
huachéjme chaanaca japua, majta ca'aníjra'a jín u
e'eráaci í ruche.

¹⁴ Ajta, tì pua'a miyen tí'ixajta í teite matíj a'líime,
ayée pu huataújmua'a a'líjna í mej miyen ti'ixa tijín
mu'uri seíj chuéjra'a úuhuaumen a'u mej a'uté'en.

¹⁵ Ajta a'líjna í seíj chuéjra'a í mej
nu'u rúuhuaumen, capu a'ájna pítejá'aríci
a'u mej u e'eráaci, a'iné tì pua'a miyen
ra'utámu'a'reéerejche'e me'líjna í chuéjra'a í
mej japuan e'eráaci, ayée pu ri'iríistaca'a mej
huaré'eciinejche'e.

¹⁶ Mí majta a'líime, mu'uri miyen raxf'eve'eca'a
mej a'uun a'uté'en seíj chuéjra'a japua tì jaítze'e
rf'en. Ayee pu huataújmua'a a'líjna í niuucari tijín
seíj chuéjra'a mú úuhuaumen tì ta japua é'eseijre'e.
A'líj pu jín, capu ratévi'iraste'e í Dios mej miyen
raatámu'a'ati tijín huá'a Dios pu pú'een, a'iné a'lí
pu ari rf'i ráaruu seíj chajta'a a'u mej a'uteáтурan tijí
na'a rusén jíme'e.

¹⁷⁻¹⁸ A'líjna jíme'e tì té'antzaahua a'líjna í
Abraham teecan, a'líj pu jín tif'ij Dios ayén
raatéeseij, a'lí pu raatámuai'ivajtaca'a í ruyauj
a'líjna í Isaac teecan. A'líjna í ja'atí tì ra'ancuré'a
a'líjna tì jín te'ataújratziiri'i í Dios, a'lí pu ajta ayén
titáúura'acare'e tì raatámuai'ivajta í ruyauj tì seíj
na'a pú'een, tì ajta jíme'en Dios ayén raataxájtaca'a
tijín: "Naími'i í mej a'iránejsin mú'eetzi jetze, ayée
mú raatámu'a'atzi tijín huá'aya'upua pu pú'een
a'líjna í Isaac."

19 A'íj pu jín ayén tirá'amitiejte'eca'a a'íjna í Abraham tì a'íin Dios raayf'ítihua'a tì hua'ajjápuan a'ímej í teteca í mej meri huácuii. Ajta, tí'íj Dios ayén raatátui í yaujra'an, ayée pu tiraatámitejte tì a'íin Isaac a'ítáraa huá'a tzajta'a í mej meri huácuii.

20 A'íjna jín tì mé'e ajta té'antzaahua, a'íjna í Isaac teecan, a'íj pu jín ayén rájhuaviiri'i í Dios tì a'íin rí'i tihua'uteájtuaani mejca'ihuáyee í yaújmua'ame'en a'íjna í Jacobo teecan, ajta a'íjna í Esaú teecan.

21 A'íjna jíme'e tì té'antzaahua a'íjna í Jacobo teecan, a'íj pu jín tí'íj ari á'ame'erejca'a, aicaújtuta japuan í ru'itzíj, rí'i tihua'uteájtuaaa seij ajta seij í yaújmua'ame'en a'íjna í José teecan. A'íí pu ajta raná'amiche'e í Dios.

22 A'íjna jíme'e tì té'antzaahua a'íjna í José teecan, a'íj pu jín, tí'íj ari vástacira'itaca'a, ayée pu tihua'utá'ixaa a'íjna jíme'e mej nu'u miyen huiráaju'un a'íme í mej Israél jetze ajtéme'ecantaca'a mej mi seij chuéjra'a japua a'uté'en. Ajta pu ayén tihua'uta'aíj a'u mej téje'evá'anán í tí'icariira'an.

23 A'íjna jíme'e mej té'antzaahua í vaújsimua'ame'en a'íjna í Moisés teecan, a'íj pu jín, tí'íj huanú'ihuaca'a, a'íí mú raaté'avaataca'a huaíca máxcira'i jíme'e a'iné ayée pu tihuá'amitiejte'eca'a tì naa seijre'eca'a a'íjna í pa'ari'i. Majta, camu raatáziin a'íjna í tì jín tiu'uta'aíjtaca'a a'íjna í rey mej nu'u huá'ucui'ini í tì'íí mej teteca.

24 A'íjna jíme'e tì té'antzaahua a'íjna í Moisés teecan, tí'íj ari vástaca'a, capu huataúra'a mej

miyen raatámua'ati tijín yaujra'an pu pú'een a'íjna
í 'íita'a í rey ti rape'eri.

25 Ayee pu tiraaxf'epi'intare ti ayén rajpuáiitzi
á'ara'ani a'ímej jamuan í mej teitestemua'ame'en
pú'een í Dios. Ajta, capu a'atzu ra'aránajcheca'a ti
ayén a'atzu á'ateevi'in huataújtemua'ave'en a'íjna
jime'e ti ayén huárini a'íjna ti a'ij pua'a 'een í Dios
jemi.

26 Ayee pu tirá'amitieje'teca'a ti ayén jaítze'e
ratéval'iri mej miyen tirá'uxieehuari'i Ciríistu'u
jetze me'ecan caí ti ayén tiratéva'íri tij na'a ti
huápili tílijnajche í mej tílijcha'íi a'íime í mej
tí'ajitaca'a a'ujna u Egipto. Ayee pu 'een jín ayén
rachú'eve'eca'a a'íjna ti tíiraci'íti í Dios jemi.

27 A'íjna jime'e ti té'antzaahua, a'uun pu
e'erájraa u Egipto. Ajta, capu raatátsiin ti pua'a
jeíhua huápi'i huataniú'ucan a'íjna í rey, sino
temua'a pu te'utáviiucu'íri'i. Cu xíee ti cuj a'imuá
raseíreca'a a'íjna í Dios ti caí seijre'e.

28 A'íjna jime'e ti té'antzaahua, a'íj pu jín
ayén te'ará'aste a'íjna xicáara'an ti jetzen Dios
tihua'utá'uuni'i. Ayee pu 'een jín ra'ajtépitijraxi
xíure'e jime'e ti i caí ayén tihuá'uci'íti
a'íjna ti huá'acui'ini a'ímej í mej anáaté'ee
huanúnu'íhuaca'a.

29 A'íjna jime'e mej té'antzaahua í teite, a'íj
mú jín miyen antacíj í jaj japua ti ve'ée ti ayén
téja'arajtehuua tijín Jaj ti Pa'u. Ayee mú japuan
antacíj tij chuej ti huáchi. Mí majta, a'íime í mej
Egipto é'eme'ecantaca'a, matíj miyen raataxf'eve
mej miyen che'atá mena'a huárini, matíj mi au-
ujámi.

30 A'íjna jíme'e mej té'antzaahua í mej Israél jetze ajtéme'ecantaca'a, a'íj pu jín matíj meri aráhua'apua xicaj pua'amé ataújnajcheca'a a'ujna chajta'a, aj pu'i á'avatzí í jaxu'u í ti jín ré'enami'ihuaca'a a'ujna chajta'a, u Jericó.

31 A'íjna jíme'e ti té'antzaahua a'íjna í Rahab teecan, a'íjna í 'íita'a ti huá'ajijve'eca'a mej mi jamuan ji'ipite'e, a'iné a'íí pu temua'a naa hua'ancuré'evil'iti a'ímej í mej miyen te'uhuaré'ixi'ere'en í chajta'a, a'íj pu jín caí huamíi huá'a jamuan í mej caí ra'ará'astijre í Dios.

32 ¿Ti'itájni neajtahua'a amuaatá'ixaate'en? Capu tí'ici'ípe nej niyen tejámuaatá'ixaate'en a'ij mej huaríj a'íjna í Gedeón teecan, ajta a'íjna í Barac teecan, ajta a'íjna í Sansón teecan, ajta a'íjna í Jefté teecan, ajta a'íjna í David teecan, ajta a'íjna í Samuel teecan, majta a'íime í mej Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'ata'a.

33 Ayee mú hua'utéemua'iti a'ímej í mej titetaté'eca'a í rey jíme'e seíj chuéjra'a japua, majta rí'i tiu'uta'ajtaca'a, majta ra'ancuré'a a'íjna ti jín Dios te'ataújratziiri'lí. Majta seica miyen hua'ancáaanajxi huá'ateni'itze'e í muajyéte. Matíj mena'a mej miyen huaríj, ayée mú me'íjna jín huaríj a'íjna jíme'e mej té'antzaahua.

34 Majta seica miyen ra'ujé'ica í taij ti ij caí hua'uteátaira, majta seica huataúruu mej mi caí hua'ucui'ini. Ayee pu tihuá'uruu a'ímej í mej caí rucacá'anejca'a. Ca'aníjra'a pu xaa hua'utá'a mej mi miyen huateújca'anen temua'a naa. Matíj mi miyen hua'utéemua'iti matíj mena'a mej jín huané'use, majta hua'utamuári

a'ímej í xantaaru'u í mej seij chuéjra'a japua
é'eme'ecantaca'a.

³⁵ Majta a'íme í 'uuca, ayée mú majtáhua'a
hua'ancuré'evi'ití í ruteíttestemua'a í mej ma-
jtáhua'a aitacíj huá'a tzajta'a í mej meri huácuii.

Majta seica, ayée mú rajpuaítzi muá'araa
me'íjna jíme'e mej caí hua'atá'acare'e mej
hua'irájtuaani a'u mej hua'iteáana. Ayee mú
'een jín huaríj me'íjna jíme'e mej miyen
rachú'eve'eca'a mej majtáhua'a huatarún mej
mi me'uun ruuri a'uteáтурan seij chuéjra'a japua tí
jaítze'e rí'en.

³⁶ Majta seica miyen rajpuaítzzi muá'araa
me'íjna jíme'e mej huá'uxieehuari'iri'i nusu mej
hua'utéevajxi na'ari mej hua'anájí'ici'exi cadeena
jíme'e na'ari mej hua'itéanajxi.

³⁷ Ayee mú majta huá'uruu. Mehua'uteátu'asixi
tetej jíme'e. Majta já'ita'a hua'utaveíjchixi.
Majta huá'ucuuii chun jíme'e tí ruxíejta'a
te'ejcamíimíjmee. Ayee mú 'eene'en tí'itéchejca'a
me'íjna jíme'e í hua'anavij í cánexaxi nusu í
hua'anavij í caurasi. Camu a'ij tí'ijviicua'iraca'a.
Jeíhua mú rajpuaítzica'a. Majta a'ij mú pua'a
tihuá'ajcha'íica'a.

³⁸ Camu huatéechi'ica'a: a'u tí na'a mú
á'ujuhua'ane'eca'a, a'u tí caí é'e tí'itiitaca'a, majta
a'u tí a'ujírime'eca'a. Majta a'úu mú é'echejca'a
a'u tí é'eteasta'a, majta me'újna cuunísta'a, ajta
a'u tí na'a tí huacúunijmee tíj na'a íiyen chaanaca
japua.

Mí majta a'íme, jeíhua mú huápi'i jaítze'e
tí'ivaire'eca'a í Dios jemi mecaí a'ímej í mej caí
huá'axe'eve'eca'a.

39-40 Dios pu ayén rí'i tihua'uteájtuaa naíjmi'ica a'íjna jíme'e mej té'antzaahua. Mí majta a'íime, camu xí ra'ancuré'a a'íjna tí jín Dios te'ataújratziiri'lí a'íjna jíme'e tí Dios ari titaaxi'epi'intari'iri'i itejmi jemi a'íjna tí jaítze'e rí'en tí a'íin ayén téjmi jamuan hua'unaíjmire'en a'ímej.

12

A'ij tí ye'í rí'i tí'itiújcha'íi a'íjna tí Cirístu'u jemi seijre'e

1 A'iné jeíhua mú ta jemi huaté'uu í mej tí'iseij, tiché'e tiyen raatéxieehua te'íjna jíme'e tí ayén tamuári'eriste'e, tiché'e teajta raatapuá'ajta te'íjna í tej jín até'itzeaara í Dios jemi, te'íjna tí ja'anáj tí na'a tatéjí'iqui. Tiché'e tiyen te'utáviicua'i temua'a naa tej tí xí'epi'in rijca te'íjna jíme'e í tí jín Dios titaa'íjca tej ra'antipuá'ajte'en íiyen chaanaca japua.

2 Tiché'e temíjna jetze arátaca'anen í Jesús, a'íjna tí amuacái taataseíjrate a'ij tí tí'ijxe'eve'e í Dios. A'íi pu ajta ayén taanaíjmire'en í Dios jemi a'íjna jíme'e tej tiyen té'antzaahuate'en. A'iné a'íi pu ayén ramua'areereca'a tí ayén tiráaci'íti a'íjna tí jín hataújtemua'ave, a'íj pu jín ayén rá'uvicua'iri'i mej rá'utatan í círuu jetze. Capu jetzen ruxe'eve'eca'a mej miyen me'íjna jín puaíjtzi raatá'an tí ayén ratatéví'ira'aste'eca'a. Ajta íjii, án pu e'ecájca ri'iríinta'a a'íjna í ipuari a'u tí japuan Dios e'ecájca.

3 Setá'aj siyen se'íjna jetze tiú'umua'ati a'ij tí a'íin huaríj tí ayén te'utáviicua'iri'i temua'a naa a'ímej í mej jeíhua huápi'i rájcha'íire'eca'a í Dios

jemi. Setá'aj siyen se'íjna jetze ra'utámua'aree sej si caí cua'ana, tí i caí utévatziin í a'amua tzajta'a.

4 Caxuu xi siyen á'aviicua'ire ajta sena'a caí ra'iráaxire í á'amuaaxuure'e se'íjna jíme'e sej se'íjna jamuan á'aviicua'ire'e tíj na'a tí a'ij pua'a 'een í Dios jemi.

5 Seajta siyen ya'uhuá'axi se'íjna í niuucari tí jín Dios ayén ca'aníjra'a ámuaatá'aca, tíj hua'atáàta ayén tihuá'a'ixaate'e í ruyaujmua'a tijín:

Niyauj, capej rá'axieehuata

tí tavástara'a ayén tí'imua'itiíi,
capej pajta piyen axieemiste'e
tí pua'a a'lín puaíjtzi muaatá'an.

6 Capej xaa ne'u piyen huárini,
a'iné tavástara'a pu ayén tí'ira'itiíi
a'íjna tí raxí'eve'e,
ajta ayén puaíjtzi ratá'aca ja'atí tí na'a
tí ayén ra'ancuré'evi'iti tíj ruyauj.

7 Ruxe'eve'e sej siyen te'utáviicua'i a'iné Dios pu a'amua'iti. Ayee pu che'atá na'a á'amuaruure tíj seíj teáata'a ayén huá'aruure í ruyaujmua'a. Ja'atí tí na'a tí ya'upuáara'an pú'een ayén tihuá'itiíi í ruyaujmua'a a'achú mej pua'amé.

8 Tí pua'a ayén tihuá'uci'iti matíj mena'a pua'amé í mej yaújmua'ame'en pú'een tí huá'aya'upua ayén tihuá'itiíi, ajta tí pua'a ja'atí caí ayén tejá'amua'itiíi, a'íj xu jín caí yaújmua'ame'en pú'een, sino a'íime xu pú'een í mej chá'a mena'a huanúnu'ihuaca'a, í mej caí tíya'upua.

9 Ajta i'i, naími'i tu tetíj tena'a pua'amé tiyen tíya'upuaca'a, teajta tu tiyen huá'astijre'eca'a te'íjna jíme'e mej titá'itiíiri'i. A'íj pu jín, jeíhua pu

jaítze'e ayén tiraavíjte'e tej tiyen ra'ará'astijre'en te'íjna í tayá'upua tí rusén jín seijre'e, tej ti jemin ruuri tá'ara'ani.

¹⁰ A'íime í tayá'upua, ayée mú a'atzu mena'a a'ateevi'i miyen titaatá'itiíiril'i a'ij tí tihua'aránajcheca'a.

Mí ajta a'íin Dios, ayée pu 'een jín ayén tí'ita'itíii tí ij rí'i táaruuren, tej ti tiyen urarfene'acan jín huanteáтурan tíj ajta a'íjna.

¹¹ Jee xaa, capu naa tiu'ase tí pua'a auj tí'ita'itíira, sino teen tu rajpuajtzi. Mí ajta, t'íj ajtahua'a rí'i titaatépua'ajte'en tej ti rí'i tí'itachal'íí tá'ara'ani te'íjna jíme'e tí ayén titaatá'itiíiril'i a'íjna jíme'e í tej rajpuajtzica'a.

Mej nu'u caí ti'itíj jín auteáтурan

¹² A'íj pu jín, setá'aj huanteújca'anen. Caxu siyen seijre'e tíj ja'atí tí ruxiéemiste'e, tí caí ruca'ané í rumuajca'a jetze, ajta rutunúj jetze.

¹³ Setá'aj rí'i huaújruuren nain jíme'e sej si temua'a naa titeejú'un í Dios jemi, sej si caí ché'e a'ij pua'a huatzúna'iche'en, sino sej si huarún temua'a naa.

¹⁴ Setá'aj se'íjna jín tiu'utatése'en sej ruxiéehua naa tí'itesejre'e naijmíl'ica jemi í teteca. Setá'aj seajta sej siyen ri'éene'ecán jín huanteáтурan í a'amua tzajta'a, a'iné tí pua'a ja'atí caí ayén urarfene'e í ru tzajta'a, capu ja'anáj raseijran í tavástara'a.

¹⁵ Caxu raatá'acare'en tí seíj mú'een ayén ti'itíj jín auteáтурan tí ij caí ché'e Dios ayén rí'i tiraatá'an. Rí'i xu'u mú'een tí caí ayén huataseíjre'en mú'ejmi jemi ja'atí tí ayén seicié á'amuaruuren tí ij ayén tejamua'ítziite'en, tí ajta ayén ca'aníjra'a hua'utá'an

jeíhua í teíte mej mi miyen ti'itíj jín auté'itzen í Dios jemi.

16 Rí'i xu'u seajta, tí'ij caí ja'atí ayén tiú'ujxana'acira'ate na'ari raatéxieehua a'íjna tí Dios raateájtuaa itejmi jemi tíj a'íjna í Esaú. A'íj pu ayén ráatuaa a'íjna tí raci'itiúche'en, tí á'are'ara'an pu'éene'e a'íjna jíme'e tí Israél jetze ajtéme'ecan. A'íj pu ajta a'íin pu'éene'e tí amuacaí huanú'ihuaca'a. Ajta ayée pu 'een jín ráatuaa a'íjna jíme'e tí huatá'icuataca'a.

17 Seajta seri ramua'aree a'ij tí te'irájraa. Tí'ij ajtahua'a ayén raataxi'eve tí ayén tí'iraci'iti a'íjna tí jín Dios ayén rí'i tiraateájtuaani, ayée pu raaré'iteca'a a'íjna í ya'upuáara'an. Capu ché'e huatári'iristareca'a tí caújxieehuata. Capu amín a'ij tí ajta ruyeine rájhauu.

A'íjna í jíri, í Sinaí, ajta í seíj í Sión

18 Ajta, caxu siyen che'etá sena'a ajteáxiireca'a í Dios jemi matíj a'íjme í mej me'uun a'atanéj jíri jetze a'u tí caí hua'utá'a mej japuan á'ujuhua'ane'en, a'u tí jetzen jeíhua á'ataaca'a, a'u tí a'utíca'aca'a. Huápi'i pu xaa huatíca'acaa, ajta jé'ecan mú viiyeca'a japuutzari jíme'e.

19 Ajta ayén ja'atí ucájihuaca'a trompeeta jetze. Aj pu i seíj ayén tiu'utaxájtaca'a. Huápi'i pu tzi:ni'ire'eca'a í tí namuajre'eca'a. A'íj mú jín miyen tirájhuaviiri'i í teíte tí a'íin caí ché'e ayén tihuá'a'ixaate'e.

20 Ayee mú huaríj a'iné camu a'atzu rá'aviicua'ireca'a me'íjna tí ayén tíhua'uta'aíj tijín: "Tí pua'a ti'itíj ayén japuan á'uche'ecane'en

í jirí, capu amín a'ij ti'itíj ti pírici, setá'aj siyen raateátu'asixíl'in tetej jíme'e."

21 Jee xaa ne'u, huápi'i pu tziíñisi'i seijsre'eca'a í ti raaseíj a'íjna í Moisés teecan. A'íj pu jín ayén tiu'utaxájtaca'a tijín: "Nénvivej ne'íjna jíme'e nej tí'itzíñne'e."

22 Mí ajta, caxu siyen se'újna ajteáxiireca'a, sino seíj xu'u jetze, a'íjna í jirí ti ayén téja'arájtehuua tijín Sión, a'u ti é'eseijre'e a'íjna í chajta'a a'u ti á'uca í Dios ti ruuri, a'ujna u Jerusalén ti júte'e é'eseijre'e. A'uu mú majta e'etiújseíre mu'iití í mej ta japua tí'ivaire'e mej mi me'újna tiú'uyesten. Majta ayée mú pua'amé ti caí ri'írí ti ja'atí ayén hua'uté'itién a'achú mej ará'ase.

23 Mú'een xu seajta huá'a jamuan ajteáxiireca'a í mej miyen e'etiújseíre me'íjna jíme'e ti ayén che'atá tihuá'aci'iti tij ayén tiráaci'iti a'íjna í yau-jra'an ti amuacai huanú'ihuaca'a. A'íi mú majta meri á'ayu'usi'i me'újna u ta japua. Seajta mú'een, ayée xu jemin ajteáxiireca'a se'íjna jemi ti huá'axijte'e í teíte. A'íi pu a'íin pú'een í Dios ti nái'mi'ica tí'ajte'e.

Mú'een xu seajta huá'a jamuan e'etiújseíj í huá'axiejnui'uca a'ímej í teteca í mej urarí'ene'acan jín huateájturaa í Dios jemi, a'íme ti ajta Dios hua'unaímjire.

24 Xu'uri seajta ajteáxiireca'a se'íjna jemi í Jesús, a'íjna ti ayén raaxí'epi'intare a'íjna jíme'e í niuucari ti jaítze'e rí'en, ti ajtahua'a jín te'ataújratziiri'i í Dios. Ajta a'íin í xúure'ara'an ti a'íin ra'iráaxire, jaítze'e pu rí'éene'ecán jín seijsre'e í Dios jemi caí í ti Abel teecan yá'urie, a'iné a'íjna í ti Jesús ayén

ra'iráaxire, a'ii pu a'íin pú'een í ti jín Dios rí'i titaatá'a itejmi.

25 Rí'i xu'u mú'een, sej si caí siyen raatéxieehua se'íjna ti tejá'amua'ixaate'e. Jee xaa ne'u, camu huateújvai a'ímej matfíij raatéxieehuataca'a a'íjna ti íiyen chaanaca japua tihua'utajé. A'íj pu jín, capu a'atzu a'ij huatári'iristari tej tiyen huatéavaire'en ti pua'a tiyen raatéxieehua te'íjna ti ayén tí'itajee ti júte'e é'eseijre'e.

26 A'ajná'imua, a'íi pu raatáruureajxi í chaanaca tí'ij tiu'utaxájtaca'a. Mí ajta íjii, pu'uri ajtahua'a ayén te'ataújratziiri'lí tijín: "Neajtahua'a nu niyen raatáruureajxi'isin ne'íjna í chaanaca, neajta nájmi'i tij na'a ti é'eseijre'e u ta japua."

27 A'íjna í niuucari ti jíme'en yee "neajtahua'a nu raatáruureajxi'isin", ayée pu huataújmua'a ti amuacái raatáruureajxi'isin tij na'a ti tiu'utaavijhuaca'a. Aj pu'i ti'ití'asin ti ij ayén huateáтурan a'íjna ti caí ri'irí ti ja'atí ayén raatáruureajxi'in.

28-29 A'íj pu jín, tiché'e te'íjna jín huatátemua'ave'en te'íjna jíme'e ti ayén tí'itaci'iti tej te'uun a'uteáтурan sej chuéjra'a japua ti caí ja'atí raay'iti ti raatáruureajxi'in. A'íj pu jín, tiché'e teajta tiyen raná'amiche'en te'íjna í Dios a'ij ti tira'aráanajche. Tiché'e tiyen rátziiine'e ra'ará'astijre'en, a'iné a'íjna í Dios í tej rana'amiche, ayée pu 'een tij taij ti nain tí'ita'iraca.

13

A'ij tej nu'u tiyen huárini

1 Setá'aj seuj huaújxe'eve'en tij ru'ihuaamua'a.

2 Caxu yá'uhua'anán sej temua'a naa hua'ancuré'evi'itín í ta'ihuaamua'a í sej caí huá'amua jte a'iné mat'iij seica miyen huaríj, ayée pu te'irájraa mej caí ramua'areereca'a miyen hua'ancuré'evi'iti a'ímej í mej ta japua tí'iváire'eca'a.

3 Setá'aj hua'utámua'aree se'ímej í mej aiteánami'i yee cumu mú'een xu seajta huá'a jamuan aiteánami'i. Setá'aj seajta hua'utámua'aree se'ímej í mej a'ij pua'a huá'aruure a'iné naími'i tu sejtena'a jetze ajtéme'ecan.

4 Miché'e naími'i miyen tí'imuajca tí í'ixi'epi'in mej huanéjne'iche í teite. Caxu hua'atá'acare'en mej miyen tí'ixana'acire'e í mej meri néjne'iche a'iné Dios pu xaa huá'axijte'en a'ímej í mej a'ij pua'a ti'itiújcha'íi, majta a'ímej í mej tí'ixana'acire'e.

5 Caxu siyen huataúra'an sej siyen jaítze'e raxí'eve'e í tumin secaí máàj ti'iti. Setá'aj siyen se'íjna jín huataújtemua'ave'en se'íjna jime'e sej caj tí'ijcha'íi, a'iné ayée pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í tavástara'a tijín: "Canu ja'anáj mé mú jaúujisín. Canu neajta ja'anáj mú ja'uhuá'axijsín."

6 A'íj pu jín, ri'irí tej tiyen taxiéehua tiu'utaxáj yee:

Tavástara'a pu nevaire'e,
a'íj nu jín caí tí'itzíiñe'e
a'ij mej neruuren í teite.

7 Setá'aj hua'utámua'aree a'ímej teteca, í mej tejamuá'itiíiri'i me'íjna jime'e í niuucari tí Dios jetze a'uvé'emej. Setá'aj se'íjna jetze tiú'umua'ati a'ij tí huá'a jemi te'irájraa sej si siyen che'atá sena'a ra'ará'astijre'en se'íjna í Jesús matíj a'íme.

8 Ajta a'íin í Jesúś ti ajta Ciriistu'u pú'een, ayée pu che'atá seijre'e ijii, tij ajta seijre'eca'a jéjcua imuá, tij ajta ayén seíire'e a'ame tij na'a rusén jime'e.

9 Caxu huataúra'an ti ja'atí ayén amuaacuana-muan a'íjna jime'e í niuucari mej ché'e mena'a jín tejá'amua'itíii ti seicié huataújmua'a a'ij tej tejamua'itíiiri'i iteen. Mí seajta mú'een, setá'aj siyen huateújca'anen í ru tzajta'a se'íjna jime'e ti Dios til'itij jín rí'i tejamuaatá'a. Capu a'atzu a'ij tí'irí'iri sej se'íjna jín sej huateújca'anen í ru tzajta'a se'íjna jime'e í ye'irá ti ayén tihuá'aijte'e ti'itíj cua'ira mej ráacua'ani. Capu a'atzu hua'utévai a'ímej í mej me'íjna jín ra'ará'astijre.

10 Ajta ayée pu Dios raateájtuaa itejmi jemi í mej japuan tí'imuai'ivajtaca ti jíme'en caí ayén hua'atá'aca mej jetzen tiú'ucua'ani a'ímej í mej me'uun tí'ivaire'e í inaamua jete.

11 Ayee pu che'atá na'a tiráaruu a'íjna í Jesúś tij ajta a'íin ti ve'ecán jín ti'itéjvee í Dios jemi ayén huá'aruurejca'a a'ímej í ye'emuaate í mej hua'utámuai'ivajtaca'a me'íjna jetze me'ecan í mej jín auteájturaa í Dios jemi í teite. Tí'líj ari huá'ucuii, aj pu'i a'uun raatétuaacare'e í hua'axuure'e a'ujna inaamua jete. Ajta í huá'a hua'ira'a, a'íí pu a'uun raatétuaacare'e á pua'acié a'u mej a'uchéjme'ecaa í teite, ti ij a'uun raateátaaiira.

12 Ajta a'íin Jesúś, ayée pu che'atá na'a tirajpuaíjtzica'a á pua'acié í chajta'a jetze ti ij ayén ri'éene'ecán jín hua'irávi'itín í ruteítstemua'a a'íjna jime'e ti ra'iráaxire í ruxuure'e.

13 A'íj pu jín, tiché'e tiyen jemin ajteáxiire á pua'acié a'u tej tejmí'i a'uchéjme'ecaa tej ti

tiyen che'atá tena'a te'utáviicua'i te'íjna jíme'e ti
tiu'utévi'iraste'e tíj ajta a'íin te'utáviicua'iri'i.

14 Ayej xaa ne'u ayén tiraavíjte'e a'iné capu
ayén raateájtuaa itejmi jemi chajta'a ti íiyen sei-
jre'e chaanaca japua ti á'ateevi'in sino teuche'e tu
ráahuauisin te'íjna ti ayén auj huataseíre'esin.

15 A'iné Jesús pu ayén ta japua huaniú,
tiché'e tiyen ja'anáj ti na'a niuucajze'en rí'i
tiraateájtuaani í Dios jemi. A'ii pu a'íin pú'een í
tej jín tí'imuai'ivajtaca, a'íjna í niuucari í tej jín
huatátatemua'ave'en, í tej teajta jín ra'utámua'aree.

16 Caxu yá'uhua'anan sej siyen rijca se'íjna
ti í'ixi'epi'íin, seajta siyen tihua'utévaire'en í
seica se'íjna jíme'e í sej tí'ijcha'íi, a'iné temua'a
pu ra'aráanajche í Dios sej siyen se'íjna jín
rí'i tiraatá'acare'en a'ij sej ríci. Tij siyen
tiu'utámuai'ivejta í Dios jemi.

17 Setá'aj hua'ará'astijre'en se'ímej í mej
miyen antiújmua'aree teyujta'a. Setá'aj siyen
huárini a'ij mej tejá'amua'aijte'e, a'iné a'íi
mú á'amuacha'íj muá'aye'i me'íjna jíme'e sej
si siyen ra'ará'astijre'en í Dios. Majta mú
miyen ramua'aree ti ayén ruxe'eve'e mej
raatánamuajriste'en í Dios a'ij mej ti'itíj jín huaríj.
Miché'e miyen ruxiéehua tejamuaatá'itíii, a'iné
capu a'atzu a'ij tejámuatéva'iri ti pua'a miyen
huataújxieemiste'en me'íjna jíme'e sej muári'eri
hua'atá'aca.

A'íjna ti jín ra'antipuá'ajte

18 Ayee pu titá'amitiejte'e yú tatzajta'a tej nain
jín xí'epi'íin ríci, teajta tiyen tí'ijxe'eve'e tej tiyen

huárini a'ij t̄i tiraavíjte'e. A'ij xu jín, setá'aj seuj rahuaviira í Dios jemi itejmi jime'e.

19 Neajta nu niyen á'amuajee ca'anín jime'e sej si jaítze'e siyen huárini sej rájhauvii í Dios jemi t̄i ij ajtahua'a naatá'an nej ca'anacan mú'ejmi jemi a'utéveeca.

20-21 Tiché'e tiyen r̄'i tiraatá'acare'en te'íjna í Dios t̄i r̄'i tu'uhatépu'a jte'en, t̄i ajta ra'ajjáj huá'a tzajta'a í mi'ichite a'íjna í tavástara'a a'íjna t̄i Jesús pú'een. A'ii pu a'íin pú'een t̄i ayén ve'ecán jín antiújmua'aree a'íjna jime'e t̄i hua'acha'íí á'ara'ani í ruteítstemua'a t̄i sej t̄i huá'a cujta'a huamé'en í cáne'axi. Ayee pu éeni'ici'e seijre'e a'íjna jime'e t̄i ra'iráaxire í ruxuure'e t̄i ij ayén raaxf'epi'intare'en a'íjna í niuucari t̄i jín Dios te'ataújratziiri'i t̄i na'a rusén jime'e.

Ché'e a'íin Dios ayén amuaanaíjmire'en nain jime'e t̄i xí'epi'in 'een sej si siyen huárini a'ij t̄i a'íin tí'ijxe'eve'e. Ché'e a'íin ayén amuáaruuren sej si siyen 'eene'en seijre'e a'ij t̄i tira'aráanajche a'íjna jime'e t̄i a'íin Jesús t̄i ajta Ciríistu'u pú'een ayén a'amua japua huaniú. A'ij pu jín, tiché'e tiyen r̄'i tiratá'acare'en t̄i na'a rusén jime'e.

22 Ne'ihuaamua'a, ayée nu tejá'amuahuavii sej siyen rá'uvicua'i se'íjna í niuucari í nej jín ca'aníjra'a amuatá'aca, a'iné cíj nu'u caj niyen tejámuaatá'itíiiri'lí.

23 Setá'aj ráamua'aree mej meri raatátuaa í ta'ihuaara'a a'íjna í Timoteo. Tí pua'a ca'anacan yé ra'asti, nee nu rá'avil'itín neetzi jamuan, aj nu ni a'umé'e na'ame mú'ejmi jemi tej t̄i naími'i amuaaséij.

24 Setá'aj hua'utateújte'en a'ímej í mej nain jín antiújmua'aree mú'ejmi jemi, seajta naíjmi'ica í ti Dios huateúra'ate. Majta a'íime í mej miyun Italia é'eme'ecan, a'íí mú naíjmi'i yé á'amuateujte'e.

25 Ché'e a'íin Dios rí'i tejamuaatá'acare'en naíjmi'ica mú'ejmi. Yee pu'u xaa. Ché'e ayén té'ara'ani.

**I niuucari tì jejcua, tì ajta jime'en ra'axá
a'ijna i tavastara'a, i Ciriistu'u tì ji'i Jesús tì
tu'irájtuaa**

**New Testament in Cora, El Nayar Presidio De Los
Reyes; crn (MX:crn:Cora, El Nayar)**

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Cora, El Nayar

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Cora, Presidio de los Reyes [crn], Mexico

Copyright Information

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Cora, El Nayar

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022

10f6cd13-ea38-5c62-beee-25cf942ce3aa